

รายงานสถานการณ์ทางสังคม
จังหวัดเชียงราย
ปี 2565

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดเชียงราย

คำนำ

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความ เป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต การประสานการ ดำเนินงานกับองค์กรเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมเพื่อขับเคลื่อน การพัฒนาสังคม รวมถึง การปฏิบัติราชการอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งรายงานสถานการณ์ทางสังคมของจังหวัด เพื่อเป็น ศูนย์กลางข้อมูลทางสังคมของจังหวัดเชียงราย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้ประเด็นเฝ้าระวังปัญหาทางสังคมที่ อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ตลอดจนให้หน่วยงานราชการส่วนจังหวัดและหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน แก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดเชียงราย ประจำปี ๒๕๖๕ ฉบับนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลจาก หน่วยงาน ในจังหวัดเชียงราย ในการสำรวจสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดเชียงราย เป็นผลให้สามารถทราบ ประเด็นปัญหา และกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น เห็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน ระดับพื้นที่ อันจะเป็นประโยชน์ในการที่จะนำไปบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงานให้เกิด ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งข้อมูลรายงานสถานการณ์ทางสังคมฉบับนี้ จะนำไปสู่ การวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนภายในจังหวัดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อให้ การแก้ไขปัญหาบรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย ขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงานสถานการณ์ ทางสังคมจังหวัดเชียงราย ประจำปี ๒๕๖๕ ฉบับนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ที่ เกี่ยวข้องและผู้สนใจต่อไป

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย
กลุ่มนโยบายและวิชาการ
กันยายน ๒๕๖๕

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดเชียงราย ประจำปี ๒๕๖๕ โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย ได้ขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทั่วไป ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมเชิงประเด็นและเชิงกลุ่มเป้าหมาย และข้อมูลเชิงพื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงราย สถานการณ์กลุ่มเป้าหมายทางสังคมระดับจังหวัด ได้แก่ เด็กและเยาวชน สตรี ครอบครัว ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และสถานการณ์เชิงประเด็นทางสังคมในระดับจังหวัด ทั้งสถานการณ์การค้ามนุษย์ สถานการณ์การกระทำความรุนแรงในครอบครัวจังหวัดเชียงราย สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙; โควิด-๑๙) โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านประชากร จังหวัดเชียงรายมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน ๑,๒๙๘,๔๒๕ คน เป็นชาย ๖๓๐,๘๖๘ คน หญิง ๖๖๗,๕๕๗ คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๕๗๐,๒๘๔ หลัง ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยประมาณ ๑๑๑.๑๘ คน/ตร.กม. มีประชากรวัยสูงอายุโดยรวม ซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๗๑,๘๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๕ ของประชากรทั้งหมด และมีจำนวนคนพิการที่จดทะเบียน ๔๑,๒๒๑ คน เป็นเพศชาย ๒๒,๑๐๓ คน และเพศหญิง ๑๙,๑๑๘ คน แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๘ อำเภอ ๑๒๔ ตำบล ๑,๗๕๓ หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๔๓ แห่ง

๒. ด้านเด็กและเยาวชน สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงราย มีอัตราการลดลง เมื่อเทียบกับประชากรกลุ่มอื่น โดยประชากรในช่วงอายุ ๐ -๑๗ ปี มีจำนวน ๒๔๔,๙๑๑ คน และช่วงอายุ ๑๘ -๒๕ ปี มีจำนวน ๖๕,๗๓๐ คน มีเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด จำนวน ๔๙,๑๗๖ คน ส่วนสถานการณ์ปัญหาด้านเด็กและเยาวชน พบว่าเป็นปัญหาตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จำนวน ๓๓๔ คน และจากข้อมูลสถานการณ์ด้านเยาวชน จะไม่พบประเด็นปัญหาที่รุนแรงนอกเหนือจาก กลุ่มที่ต้องให้สงเคราะห์ช่วยเหลือในครอบครัวยากจนยากไร้ หรืออยู่ในภาวะยากลำบากที่มีระบบการช่วยเหลือตามสิทธิโดยหน่วยงาน พม. และหน่วยงานอื่นๆ เด็กที่อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว เด็กและเยาวชน มีพฤติกรรมที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมและพบเห็นได้ในที่สาธารณะ และเด็กที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรและไม่พร้อมในการเลี้ยงดู

๓. ด้านสตรีและครอบครัว จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากรสตรี จำนวน ๖๖๗,๕๕๗ คน สถานการณ์สตรีส่วนใหญ่คือ สตรีที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ รองลงมาคือสตรีที่ถูกละเมิดทางเพศ ส่วนปัญหาครอบครัว คือ ครอบครัวยากจน

๔. ด้านผู้สูงอายุ ประชาชนมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ จำนวน ๒๗๑,๘๘๓ คน เป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๒๒๙,๖๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๔๕ สำหรับปัญหาผู้สูงอายุ ประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มติดสังคม ที่ยังมีพลัง มีความสามารถในการดูแลตนเองและคนรอบข้าง ทำให้สถานการณ์ปัญหาด้านผู้สูงอายุไม่พบประเด็นปัญหาที่รุนแรงนอกเหนือจาก กลุ่มบุคคลที่ต้องให้สงเคราะห์ช่วยเหลือในครอบครัวยากจนยากไร้ หรืออยู่ในภาวะยากลำบากที่มีระบบการช่วยเหลือตามสิทธิโดยหน่วยงาน พม. และหน่วยงานอื่นๆ แล้ว

๕. ด้านคนพิการ จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากรคนพิการ จำนวน ๒๑,๒๒๑ คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ และได้รับเบี้ยยังชีพแล้วทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ส่วนปัญหาคนพิการ พบว่า คนพิการมีความต้องการกายอุปกรณ์ ปัญหาคนพิการที่อยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง

๖. ด้านผู้ด้อยโอกาส สถานการณ์ผู้ด้อยโอกาสจังหวัดเชียงราย พบว่า ส่วนใหญ่เป็น คนไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร คนยากจน และผู้ติดเชื้อ HIV

๗. **สถานการณ์กลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน** กลุ่มเป้าหมายตามฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TP MAP ที่เป็นกลุ่มเปราะบาง จำนวน ๗๘,๙๒๕ คน แยกรายมิติ โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มิติด้านรายได้ จำนวน ๒๐,๙๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๔ มิติด้านการศึกษา จำนวน ๑๖,๒๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๒ มิติด้านสุขภาพ จำนวน ๖,๘๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖๓ มิติด้านความเป็นอยู่ จำนวน ๖,๕๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๕ และ มิติด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน ๑๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๘ จำแนกระดับความเปราะบางของครัวเรือนได้ดังนี้ ระดับ ๐ จำนวน ๗๖,๐๙๐ ครัวเรือน ระดับ ๑ จำนวน ๓,๒๑๓ ครัวเรือน ระดับ ๒ จำนวน ๕๓๗ ครัวเรือน ระดับ ๓ จำนวน ๖๐ ครัวเรือน

๘. **สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙; โควิด-๑๙)** จังหวัดเชียงราย พบผู้ป่วยยืนยันสะสม จำนวน ๒๒๔,๓๙๑ ราย รักษาหาย จำนวน ๒๒๓,๓๓๖ ราย กำลังรักษาอยู่ในจังหวัด ๙๓๐ ราย และเสียชีวิต จำนวน ๑๒๕ ราย (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕) จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางด้านสังคมและส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนมาก โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงรายได้ดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาเดือดร้อนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ อาทิ การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน การแจกหน้ากากอนามัย การแจกข้าวกล่อง การแจกถุงยังชีพ เป็นต้น ซึ่งเป็นการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนในเบื้องต้นให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

๙. **สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย** ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย สามารถแบ่งตามปัจจัยระหว่างพื้นที่ได้ ๒ ปัจจัยคือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กล่าวคือ ปัจจัยภายในเป็นสถานการณ์ต้นทางที่มีผู้เสียหายเป็นคนในพื้นที่ที่สามารถตกเป็นผู้เสียหายทั้งในจังหวัดและนอกพื้นที่ (ต่างจังหวัด และต่างประเทศ) รวมถึงการเกิดเหตุการณ์กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ในจังหวัด ซึ่งมีผู้กระทำผิดอาจจะเป็นคนในจังหวัดและต่างพื้นที่เป็นผู้กระทำผิดด้วยตัวบุคคลหรือกระทำเป็นขบวนการ ส่วนปัจจัยภายนอกเกิดจากมีบุคคลจากภายนอกเข้ามาแล้วตกเป็นผู้เสียหายในพื้นที่จังหวัดที่เกิดจากแรงผลักดันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเข้ามาทำงาน การท่องเที่ยว การเข้ามาพักอาศัยแล้วมีขบวนการรับตัว ส่งต่อ และการรับผลประโยชน์ในการเดินทางเข้ามาสู่จังหวัด

๑๐. **สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว** เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปีของจังหวัด แต่โดยภาพรวมยังอยู่ภาวะคงที่และปกติ หากดูจากสถิติเหตุเกิดย้อนหลัง ซึ่งมีการประเมินว่ามีปัจจัยการเกิดความรุนแรงจากความเครียด ปัญหาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ลดความสัมพันธ์และช่องว่างระหว่างวัยระหว่างความคิด ระหว่างฐานะบุคคล มีผลต่อการบ่มเพาะพฤติกรรมและความรู้สึกของคนในครอบครัว โดยความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสถาบันครอบครัวหรือในครัวเรือนยังทรงตัวจนถึงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อพิจารณาจากผู้กระทำและถูกกระทำ

จังหวัดเชียงรายมีหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน ๘ หน่วยงาน (ทีม One Home) ซึ่งมีการดำเนินงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงรายจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่างๆ และจะนำข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมดังกล่าวกลับคืนสู่ชุมชน เพื่อนำไปกำหนดแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยหน่วยงานภาครัฐ ทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และในระดับชุมชน ต่อไป เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๑
บทสรุปผู้บริหาร	๒
สารบัญ	๔
สารบัญตาราง	๖
ส่วนที่ ๑ บทนำ	๗
๑.๑ หลักการและเหตุผล	๗
๑.๒ วัตถุประสงค์	๘
๑.๓ วิธีดำเนินงาน	๘
๑.๔ ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๘
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัดเชียงราย	๙
๒.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต	๙
๒.๒ ลักษณะภูมิประเทศ	๑๐
๒.๓ ลักษณะภูมิอากาศ	๑๑
๒.๔ ด้านการปกครอง	๑๒
๒.๕ ด้านประชากร	๑๓
๒.๖ ด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมและชาติพันธุ์	๑๔
๒.๗ ด้านสาธารณสุข	๑๕
๒.๘ ด้านการศึกษา	๑๘
๒.๙ ด้านแรงงาน	๒๐
๒.๑๐ ด้านที่อยู่อาศัย	๒๐
๒.๑๑ ด้านเศรษฐกิจ	๒๑
๒.๑๒ ด้านภาคีเครือข่าย๒	๒๒
ส่วนที่ ๓ สถานการณ์กลุ่มเป้าหมายทางสังคมระดับจังหวัดเชียงราย	๒๔
๓.๑ กลุ่มเด็ก	๒๔
๓.๒ กลุ่มเยาวชน	๒๕
๓.๓ กลุ่มสตรี	๒๕
๓.๔ กลุ่มครอบครัว	๒๖
๓.๕ กลุ่มผู้สูงอายุ	๒๗
๓.๖ กลุ่มคนพิการ	๒๗
๓.๗ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส	๒๙

	หน้า
ส่วนที่ ๔ สถานการณ์เชิงประเด็นทางสังคมในระดับจังหวัดเชียงราย	๓๐
๔.๑ สถานการณ์กลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน	๓๐
๔.๒ สถานการณ์ภายใต้การระบาดของ COVID-19	๓๒
ส่วนที่ ๕ การวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมจังหวัดเชียงราย	๔๑
ส่วนที่ ๖ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๔๕
๖.๑ บทสรุป	๔๕
๖.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๔๖
๖.๓ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติระดับจังหวัดเชียงราย	๔๖

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๓.๑ แสดงสถานการณ์เด็ก จังหวัดเชียงราย	๒๔
ตารางที่ ๓.๒ แสดงสถานการณ์เยาวชน จังหวัดเชียงราย	๒๕
ตารางที่ ๓.๓ แสดงสถานการณ์กลุ่มสตรี จังหวัดเชียงราย	๒๕
ตารางที่ ๓.๔ แสดงสถานการณ์กลุ่มครอบครัวจังหวัดเชียงราย	๒๖
ตารางที่ ๓.๕ แสดงสถานการณ์ผู้สูงอายุ จังหวัดเชียงราย	๒๗
ตารางที่ ๓.๖.๑ แสดงสถานการณ์คนพิการ จังหวัดเชียงราย	๒๗
ตารางที่ ๓.๖.๒ แสดงจำนวนคนพิการจำแนกตามสาเหตุความพิการ จังหวัดเชียงราย	๒๘
ตารางที่ ๓.๖.๓ แสดงจำนวนคนพิการจำแนกตามประเภทความพิการ จังหวัดเชียงราย	๒๘
ตารางที่ ๓.๗ แสดงสถานการณ์กลุ่มผู้ด้อยโอกาส จังหวัดเชียงราย	๒๙
ตารางที่ ๔.๑.๑ แสดงกลุ่มคนเป้าหมายตามฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TP MAP แยกรายมิติ จังหวัดเชียงราย	๓๐
ตารางที่ ๔.๑.๒ แสดงข้อมูลครัวเรือนเปราะบาง จังหวัดเชียงราย	๓๐
ตารางที่ ๔.๑.๓ ผลการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน	๓๑
ตารางที่ ๔.๑.๔ ผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนใน ๕ มิติ	๓๒
ตารางที่ ๔.๒.๑ แสดงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-๑๙ พื้นที่จังหวัดเชียงราย	๓๒
ตารางที่ ๔.๒.๒ แสดงข้อมูลการได้รับวัคซีนป้องกันโรค โควิด ๑๙ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย	๓๓
ตารางที่ ๔.๒.๓ แสดงข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-๑๙ พื้นที่จังหวัดเชียงราย	๓๓

ส่วนที่ ๑

บทนำ

๑.๑ หลักการและเหตุผล

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการบูรณาการ โดยกำหนดว่า “ในกรณีที่ภารกิจใดมีความเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการหรือเป็นภารกิจที่ใกล้เคียงหรือต่อเนื่องกัน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้นกำหนดแนวทางปฏิบัติราชการ เพื่อให้เกิดการบริหารราชการแบบบูรณาการร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ” (มาตรา ๑๐ วรรค ๑) ในทางปฏิบัติแม้ว่าจะมีความพยายามในการบริหารแบบบูรณาการในภารกิจที่มีความสำคัญหลายเรื่อง แต่ยังคงเกิดปัญหาความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติในหลายๆ ภารกิจ เป็นผลให้เป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรเป็นอย่างมาก การปฏิรูประบบงบประมาณประเทศจาก “ระบบงานงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์” สู่ “ระบบงบประมาณเชิงพื้นที่” (Area-Based Budgeting : ABB) ซึ่งเป็นแนวคิดของการทำงานงบประมาณแบบมีส่วนร่วม (Participatory Budgeting) โดยมีการฟังเสียงประชาชนในพื้นที่ มีกระบวนการทำแผนพัฒนาจากล่างขึ้นบนตั้งแต่แผนชุมชนจนถึงแผนจังหวัด และให้หน่วยงานทั้งภูมิภาคและท้องถิ่นร่วมกันกันกรอง ทำให้งบประมาณสามารถใช้ให้ตรงกับปัญหาความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นทั้งกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลการใช้งบประมาณแผ่นดิน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการตนเอง การสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาล การควบคุมพฤติกรรมนักการเมืองโดยประชาชนในพื้นที่และการบูรณาการการทำงานของหน่วย Function และหน่วย Area ที่อยู่ในพื้นที่ร่วมกัน ซึ่งตามแผนปฏิรูปกำหนดให้เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๘

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงรายในฐานะหน่วยงานด้านสังคมที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านสังคม พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิแก่กลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านสังคมจากหน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีรวมทั้งผลักดันให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อมุ่งสู่สังคมคุณภาพบนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกัน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย จึงได้จัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดเชียงราย ประจำปี ๒๕๖๕ ขึ้น เพื่อรวบรวม วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลด้านสังคมในจังหวัดประกอบด้วยสถิติการให้บริการที่เป็นปัจจุบัน ทันต่อสถานการณ์ ครอบคลุมทั้งข้อมูลเชิงกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลเชิงประเด็น ข้อมูลจากระบบสารสนเทศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ข้อมูลด้านสังคมจากหน่วยงานแวดล้อมกระบวนการ ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงสถานการณ์ทางสังคมตัวชี้วัดที่เป็นสากล รวมทั้งสถานการณ์ทางสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัดเชียงราย

๑.๒.๒ เพื่อคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ทางสังคมและผลกระทบในเขตพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัดเชียงราย

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางสังคมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัดเชียงราย

๑.๓ วิธีการดำเนินงาน

๑.๓.๑ มีหนังสือชี้แจงแนวทางและกำหนดรูปแบบการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมในระดับจังหวัด ประจำปี ๒๕๖๕

๑.๓.๒ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ดำเนินการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัด

๑.๓.๓ นำเสนอรายงานฯ ให้สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑ - ๑๑ เพื่อนำข้อมูลไปจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับกลุ่มจังหวัดและขับเคลื่อนโครงการระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด รวมถึงนำเสนอรายงานฯ ให้กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อนำข้อมูลไปจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับประเทศ

๑.๓.๔ ประชุมถอดบทเรียนการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัด ประจำปี ๒๕๖๕

๑.๓.๕ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การนำไปใช้ประโยชน์ผ่านช่องทางต่าง ๆ

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๔.๑ มีข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมระดับพื้นที่ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถใช้ประโยชน์ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคม

๑.๔.๒ หน่วยงานระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด สามารถนำข้อมูลในพื้นที่ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ ในการคุ้มครอง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางสังคมในระดับพื้นที่ และหน่วยงานระดับกระทรวง สามารถนำข้อมูลในภาพรวมไปใช้ประโยชน์วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาทางสังคมที่สำคัญและกำหนดนโยบาย แผนงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมภาพรวมต่อไป

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่สมัยเชียงแสนของพญามังราย ผู้ก่อตั้งเมืองเชียงรายบนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำกก อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้บนดอยสูงที่สลับซับซ้อน เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำและน้ำตกอันงดงามหลายแห่ง และมีเทือกเขาฝิปันน้ำที่เป็นพรมแดนกั้นประเทศสหภาพพม่าจนถึงด้านทิศเหนือ อีกทั้งเป็นจุดแรกที่แม่น้ำโขงไหลผ่านประเทศไทย เป็นพรมแดนกั้นกลางระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในพื้นที่มีประชากรหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวไทยพื้นราบ ชาวไทยภูเขา และชาวจีนฮ่อที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่บนดอยสูง แต่ละชนชาติจะมีประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ เป็นเสน่ห์อีกอย่างที่ทำให้เชียงรายได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ นับเป็นพื้นที่ที่มีแตกต่างหลากหลายในหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสภาพภูมิศาสตร์ที่เต็มไปด้วยภูเขาสูงสลับกับพื้นราบ การคมนาคมและการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายช่องทาง (เส้นทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ) สังคมและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างเนื่องด้วยมีกลุ่มชนหลากหลายชาติพันธุ์ จนได้รับขนานนามว่า “เมือง 7 สายน้ำ 3 ฝายฟ้า 35 ยอดดอย” ที่เป็นสะท้อนถึงสภาพเฉพาะของพื้นที่อันเป็นรากเหง้าหรือต้นตอของปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างหลากหลายดังกล่าวเกิดขึ้น รวมถึงเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ส่งผลให้จังหวัดแห่งนี้ เต็มไปด้วยเรื่องราวความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันทั้งการปกครอง ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาแต่ละช่วงสมัย โดยมีข้อมูลสภาพทั่วไปเป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์ทางสังคมของจังหวัดช่วงปัจจุบันโดยรวม ดังนี้

๒.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้งและอาณาเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย

จังหวัด	พื้นที่		จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น ของประชากร (ตร.กม./คน)
	ตารางกิโลเมตร	ไร่		
เชียงราย	๑๑,๖๗๘.๓๖๙	๗,๒๙๐,๐๐๐	๑,๒๙๘,๔๒๕	๑๑๑.๑๘
รวม	๑๑,๖๗๘.๓๖๙	๗,๒๙๐,๐๐๐	๑,๒๙๘,๔๒๕	๑๑๑.๑๘

ที่มา ..กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.....ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔

จังหวัดเชียงราย เป็นดินแดนแห่งขุนเขา สภาพพื้นที่ด้านตะวันตกเป็นพื้นที่สูงจากแนวสันเขาแนวเชียงราย เชียงใหม่ เถิน สลับกับพื้นที่ราบทางตอนเหนือ สำหรับขอบเขตทางทิศตะวันออกจรดประเทศลาว โดยมีทิวเขาหลวงพระบางกั้นพรมแดน ซึ่งทิวเขานี้ว่างตัวทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย แล้วทอดผ่านลงมาทางทิศใต้ในเขตจังหวัดพะเยา

ภูมิประเทศของจังหวัดเชียงราย เป็นลักษณะภูเขาล้อมรอบและมีที่ว่างระหว่างทิวเขาด้านตะวันตกมีทิวเขาถนนธงชัยทอดจากประเทศเมียนมาลงมาทางใต้ ทางตะวันออกมีทิวเขาดอยยาวทอดจากอำเภอเชียงของ ลงมาถึงอำเภอเทิงและทิวเขาดอยผาหม่น ซึ่งแบ่งกั้นพรมแดนไทย-ลาว ทอดยาวจากอำเภอเชียงของ ลงมาถึงอำเภอเชียงคำเลยไปถึงอำเภอทุ่งช้างและอำเภอป่า จังหวัดน่าน ดังนั้นที่อันกว้างใหญ่ของจังหวัด เชียงรายจึง

เต็มไปด้วยภูเขายอดเขาสูงที่สำคัญมีดอยตุง สูง 1,928 เมตร ดอยสามเส้นหรือดอยแม่สลอง สูง 1,673 เมตร ดอยยาว สูง 1,400 เมตร ดอยกู่สูง 1,608 เมตร และดอยภูลังกา สูง 1,693 เมตร ส่วนแม่น้ำที่สำคัญมีแม่น้ำโขง แม่น้ำกก และแม่น้ำ

พื้นที่ราบของจังหวัดนี้ส่วนมากอยู่ระหว่างหุบเขา จึงเป็นที่ราบที่ราบที่มีระดับสูงและมีขนาดไม่กว้างนัก ที่นับว่าสำคัญได้แก่ ที่ราบสูงเชียงราย ซึ่งอยู่ในระดับความสูง 378 เมตร มีทิวเขาล้อมรอบเกือบทุกด้านทางเหนือเป็นทิวเขาแดนลาว ทางตะวันตกมีทิวเขาดอยสามเส้นหรือดอยแม่สลอง และดอยช้างในทิวเขาแดนลาวทางใต้ และทางตะวันออกเป็นแนวทิวเขาผีปันน้ำ

๒.๑.๑ ที่ตั้ง

จังหวัดเชียงรายมีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ (North Continental Highland) ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๙ องศาเหนือ ถึง ๒๐ องศา ๓๐ ลิปดาเหนือและเส้นแวงที่ ๙๙ องศา ๑๕ ลิปดา ถึง ๑๐๐ องศา ๔๕ ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ๘๒๙ กิโลเมตร มีพื้นที่ราบสูงเป็นหย่อมๆ ในเขตอำเภอแม่สรวย เวียงป่าเป้า และเชียงของ มีพื้นที่จังหวัดเชียงรายทั้งสิ้น ๑๑,๖๗๘.๓๖๙ ตารางกิโลเมตร หรือ ๗,๒๙๘,๙๘๑ ไร่

๒.๑.๒ อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

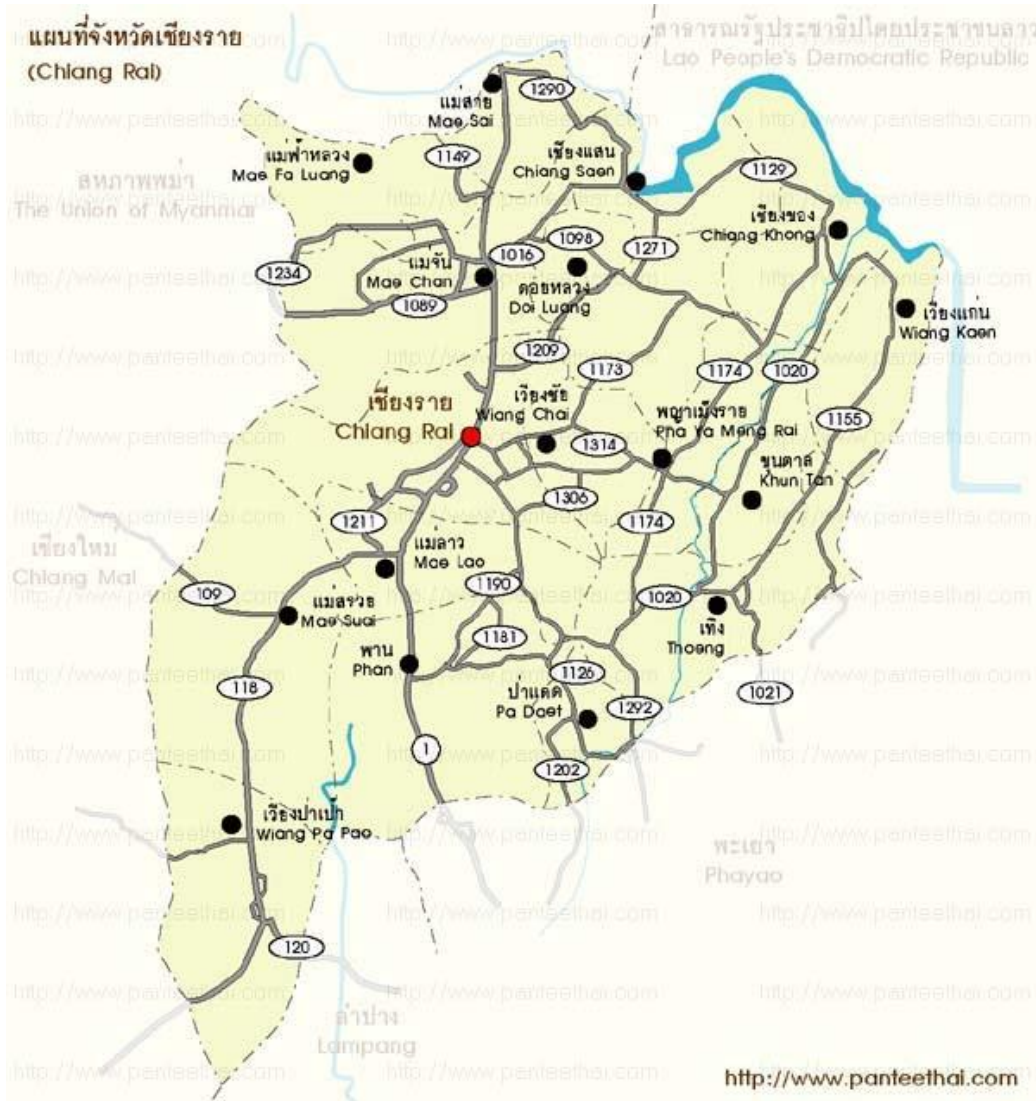
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดพะเยาและลำปาง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ประเทศสหภาพเมียนมา และจังหวัดเชียงใหม่

๒.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ ๑๑,๖๗๘.๓๖๙ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๗,๒๙๐,๐๐๐ ไร่ มีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ (North Continental Highland) มีพื้นที่ราบสูงเป็นหย่อม ๆ ในเขตอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอเชียงของ บริเวณเทือกเขาจะมีความสูงประมาณ ๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล โดยมีดอยลังกาหลวง เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในจังหวัด มีความสูง ๒,๐๓๑ เมตร บริเวณส่วนที่ราบตามลุ่มแม่น้ำสำคัญในตอนกลางของพื้นที่ ได้แก่ อำเภอพาน อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ มีความสูงประมาณ ๔๑๐-๕๘๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง มีป่าไม้ปกคลุม บริเวณเทือกเขามีชั้นความสูง ๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล มีที่ราบเป็นหย่อม ๆ ในระหว่างหุบเขา และตามลุ่มน้ำสำคัญ จังหวัดเชียงรายมีภูเขาล้อมรอบโดยเฉพาะทางทิศตะวันตกเป็นแนวเทือกเขาผีปันน้ำ ติดต่อกันไปเป็นพืดตลอดเขตจังหวัด

แนวเขตชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมา ด้านอำเภอแม่จัน แม่สาย แม่ฟ้าหลวง และเชียงแสน รวม ๑๕๓ กิโลเมตร แนวชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระยะทาง ๑๕๕ กิโลเมตร

๒.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเชียงรายมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ ๒๔ องศาเซลเซียส *ฤดูร้อน* เริ่มจากกลางเดือน (กุมภาพันธ์-กลางเดือนพฤษภาคม) มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๓๒ องศาเซลเซียส *ฤดูฝน* เริ่มจากกลางเดือน (พฤษภาคม-กลางเดือนตุลาคม) มีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๒๗ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ ๑,๗๖๘ มิลลิเมตร มากที่สุดในปี ๒๕๔๔ จำนวน ๒,๒๘๗.๖๐ มิลลิเมตรน้อยที่สุดในปี ๒๕๔๖ จำนวน ๑,๔๐๔.๑๐ มิลลิเมตร จำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย ๑๔๓ วันต่อปี *ฤดูหนาว* (พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์) จังหวัดเชียงรายมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๑๕.๐ องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด ๐.๙ - ๑.๐ องศาเซลเซียส ๒๕๔๒ สภาพอากาศของจังหวัดเชียงราย ถือว่าหนาวจัดในพื้นที่ราบ อุณหภูมิจะอยู่ที่ ๗-๙ องศาเซลเซียส ส่วนบนยอดดอย อุณหภูมิต่ำสุดจะอยู่ที่ ๐-๕ องศาเซลเซียส อุณหภูมิ -๑.๕ องศาที่ภูชี้ฟ้า ปลายปี ๒๕๕๖ จึงทำให้อากาศที่เชียงรายในช่วงฤดูหนาว เป็นพื้นที่ ๆ นักท่องเที่ยวอยากมาเป็นอย่างยิ่ง

๒.๔ ข้อมูลการปกครอง

จำนวนเขตการปกครองพื้นที่จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:แห่ง)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	อบจ.	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.
เชียงราย	๑๘	๑๒๔	๑,๗๕๓	๑	๑	-	๗๒	๗๐
รวม	๑๘	๑๒๔	๑,๗๕๓	๑	๑	-	๗๒	๗๐

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, วันที่...๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔

การแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดเชียงราย

(หน่วย:แห่ง)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลนคร	เทศบาลตำบล	อบต.
๑	เมืองเชียงราย	๑๖	๒๒๘	๑	๑๐	๖
๒	เชียงของ	๗	๑๐๑	-	๗	๑
๓	เวียงป่าเป้า	๗	๙๒	-	๔	๕
๔	เทิง	๑๐	๑๕๒	-	๕	๗
๕	ป่าแดด	๕	๕๘	-	๕	-
๖	พาน	๑๕	๓๒๓	-	๑	๑๕
๗	เวียงชัย	๕	๗๑	-	๕	๑
๘	แม่จัน	๑๑	๑๓๘	-	๔	๙
๙	เชียงแสน	๖	๗๐	-	๔	๓
๑๐	แม่สาย	๘	๘๘	-	๔	๖
๑๑	แม่สรวย	๗	๑๒๘	-	๓	๖
๑๒	พญาเม็งราย	๕	๖๙	-	๓	๓
๑๓	เวียงแก่น	๔	๔๑	-	๓	๑
๑๔	ขุนตาล	๓	๕๕	-	๓	๑
๑๕	แม่ฟ้าหลวง	๔	๗๖	-	-	๔
๑๖	แม่ลาว	๕	๖๓	-	๓	๔
๑๗	เวียงเชียงรุ้ง	๓	๔๓	-	๑	๓
๑๘	ดอยหลวง	๓	๓๓	-	-	๓
	รวม	๑๒๔	๑,๗๕๓	๑	๖๔	๗๘

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายแบ่งหน่วยปกครองออกเป็น

- ๑) ส่วนราชการ สังกัดส่วนภูมิภาค ๓๔ หน่วยงาน ส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง ๘๔ หน่วยงาน
- ๒) ส่วนราชการสังกัดส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลนคร ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๗๒ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๗๐ แห่ง
- ๓) อำเภอ ๑๘ อำเภอ ๑๒๔ ตำบล ๑,๗๕๓ หมู่บ้าน

๒.๕ ด้านประชากร

จำนวนประชากรแยกตามเพศ รายอำเภอ ตามจำนวนประชากร ณ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
เมืองเชียงราย	๕๑,๙๒๓	๕๗,๐๕๙	๑๐๘,๙๘๒
เวียงชัย	๑๘,๙๓๙	๒๐,๐๑๗	๓๘,๙๕๖
เชียงของ	๑๒,๓๖๙	๑๒,๘๑๕	๒๕,๑๘๔
เทิง	๓๗,๐๗๓	๓๗,๗๑๑	๗๔,๗๘๔
พาน	๕๔,๓๖๓	๕๗,๕๕๕	๑๑๑,๙๑๘
ป่าแดด	๕,๘๔๙	๕,๙๗๖	๑๑,๘๒๕
แม่จัน	๓๓,๙๗๐	๓๖,๔๗๕	๗๐,๔๔๕
เชียงแสน	๒๓,๙๖๗	๒๕,๒๑๔	๔๙,๑๘๑
แม่สาย	๓๔,๑๘๙	๓๘,๒๖๓	๗๒,๔๕๒
แม่สรวย	๓๙,๒๖๕	๓๘,๗๘๕	๗๘,๐๕๐
เวียงป่าเป้า	๓๐,๒๔๘	๓๐,๘๐๑	๖๑,๐๔๙
พญาเม็งราย	๑๓,๕๘๖	๑๓,๘๗๖	๒๗,๔๖๒
เวียงแก่น	๑๘,๘๐๓	๑๘,๔๗๘	๓๗,๒๘๑
ขุนตาล	๖,๘๙๖	๗,๑๕๐	๑๔,๐๔๖
แม่ฟ้าหลวง	๓๘,๖๖๙	๓๘,๙๘๖	๗๗,๖๕๕
แม่ลาว	๑๑,๙๘๑	๑๒,๖๖๖	๒๔,๖๔๗
เวียงเชียงรุ้ง	๑๑,๘๐๗	๑๒,๑๐๙	๒๓,๙๑๖
ดอยหลวง	๙,๓๕๑	๙,๓๐๑	๑๘,๖๕๒
รวมทั้งจังหวัด	๖๓๐,๘๖๘	๖๖๗,๕๕๗	๑,๒๙๘,๔๒๕

ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงราย

ประชากร ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ รวมทั้งสิ้น ๑,๒๙๘,๔๒๕ คน เป็นชาย ๖๓๐,๘๖๘ คน หญิง ๖๖๗,๕๕๗ คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย มีจำนวน ๑๐๘,๙๘๒ คน รองลงมา ได้แก่ อำเภอพาน มีจำนวน ๑๑๑,๙๑๘ คน และอำเภอแม่สรวย มีจำนวน ๗๘,๐๕๐ คน โดยประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงราย จะอยู่ในช่วงอายุ ๒๖-๕๙ ปี รองลงมาคือช่วยอายุ ๖๐ปี ขึ้นไป รายละเอียดตามตารางที่ ๔ และ ตารางที่ ๕

จำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ จำแนกตามเพศ จังหวัดเชียงราย

(หน่วย : คน)

จังหวัด	อายุ ๐-๑๗ ปี			อายุ ๑๘ - ๒๕ ปี			อายุ ๒๖ - ๕๙ ปี			อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
เชียงราย	125,999	118,912	244,911	65,730	67,759	133,489	313,999	334,537	648,536	124,869	147,014	271,883
รวม	125,999	118,912	244,911	65,730	67,759	133,489	313,999	334,537	648,536	124,869	147,014	271,883

ที่มา: ระบบสถิติทางทะเบียน กรมการปกครอง ข้อมูล ณ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔

๒.๖ ด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และข้อมูลชาติพันธุ์

ประเพณีและวัฒนธรรม

- **แห่พระเวดเวียง** ประเพณีอัญเชิญพระพุทธรูปเวดเวียงเชียงราย ซึ่งมีพื้นฐานความคิดมาจากตำนานพระเจ้าเลียบโลก ด้วยมีจุดมุ่งหมาย ให้ประชาชนได้มีโอกาสสักการบูชาพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมือง ซึ่งประดิษฐานอยู่ตามวัดวาอารามต่าง ๆ ในตัวเมืองเชียงราย เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตในวาระของการส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ โดยการอัญเชิญพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองเชียงราย มาประดิษฐานบนบุษบกที่ได้สร้างขึ้นโดยช่างศิลป์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเชียงราย จัดตั้งเป็นขบวนอัญเชิญไปรอบเมืองเชียงราย ให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสกราบไหว้สักการบูชาด้วย ข้าวตอก ดอกไม้ เป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่เป็นสิริมงคลยิ่งนัก
- **ปอยหลวง** งานบุญปอยหลวงเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนาซึ่งเป็นผลดีต่อสภาพทางสังคมหลายประการ นับตั้งแต่ชาวบ้านได้มาทำบุญร่วมกัน ร่วมกันจัดงานทำให้เกิดความสามัคคีในการทำงาน งานทำบุญปอยหลวงยังเป็นการรวมญาติพี่น้องที่อยู่ต่างถิ่นได้มีโอกาสทำบุญร่วมกัน และมีการสืบทอดประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาครั้งแต่บรรพชนไม่ให้สูญหายไปจากสังคมช่วงเวลา จากเดือน 5 จนถึงเดือน 7 เหนือ (ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายนหรือเดือนพฤษภาคมของทุกปี) ระยะเวลาประมาณ 3-7 วัน
- **ป่าเวณี ปีใหม่เมือง** งานประเพณีสงกรานต์ จัดขึ้นประมาณกลางเดือนเมษายน ในงานมีขบวนแห่และสงฆ์พระเจ้าล้านทอง การแข่งเรือ และการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพ จัดบริเวณตัวเมืองเชียงราย และอำเภอเชียงแสน
- **งานเทศกาลลีนจี่และขงตีเมืองเชียงราย** เทศกาลที่ชาวเกษตรกรต่างนำผลผลิตทางการเกษตรของตนมาออกร้าน โดยเฉพาะลีนจี่ที่มีชื่อเสียงมากของเชียงราย จัดขึ้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี ภายในงานมีการประกวดขบวนรถและธิดาลีนจี่ และการออกร้าน บริเวณสนามกีฬาากลางจังหวัดเชียงราย

- **งานไหว้สาพญามังราย** จัดให้มีพิธีบวงสรวงพญามังราย มีการออกร้าน จัดนิทรรศการของส่วนราชการและเอกชน และงานรื่นเริงอื่น ๆ จัดวันที่ 23 มกราคม-1 กุมภาพันธ์
- **เบ็งปู้ด หรือ เพ็ญพุด** เป็นประเพณีตักบาตรเพียงคืนก่อนรุ่งเช้าสู่วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำที่ตรงกับวันพุธ ตามวัฒนธรรมและความเชื่อของบรรพบุรุษล้านนาไทย ที่เชื่อกันว่าพระอุปคุตซึ่งพระอรหันต์องค์หนึ่งแปลงกายเป็นสามเณรน้อยมาบิณฑบาตโปรดสัตว์โลกในยามเที่ยงคืน และชาวล้านนาในอดีตเชื่อว่าการทำบุญตักบาตรถวายพระอุปคุตในวันเบ็งปู้ดก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีบุญ มีโชคลาภและร่ำรวย บังเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต โดยบรรพบุรุษชาวล้านนาเชื่อว่า ทุกคืนที่ย่างเข้าสู่วันพุธขึ้น 15 ค่ำ เป็นวันเบ็งปู้ด และจะมีประชาชนชาวล้านนาจำนวนมากมารอเพื่อประกอบพิธีทำบุญตักบาตรพระภิกษุสามเณร
- **งานอนุรักษ์มรดกไทยล้านนา** จัดในเดือนเมษายน มีการจัดนิทรรศการและการแสดงแบบไทยล้านนา มีการสาธิตงานศิลปะ บริเวณหอวัฒนธรรมนิทัศน์ อำเภอเมือง
- **งานประเพณีขึ้นพระธาตุตอดยตุง** จัดขึ้นในวันขึ้น 14-15 ค่ำ เดือนหกเหนือ หรือเดือนมีนาคม เป็นประเพณีของชาวล้านนา รวมทั้งชาวไทยใหญ่ในพม่าที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยชาวบ้านและพระสงฆ์ จะเดินขึ้นพระธาตุในตอนกลางคืน เมื่อมาถึงก็จะพากันนมัสการองค์พระธาตูก่อน จากนั้นจึงหาพื้นที่ประกอบอาหารเพื่อตักบาตรในตอนเช้า หลังจากตักบาตรแล้วจะช่วยกันบูรณะบริเวณองค์พระธาตุ เมื่อถึงยามค่ำคืนก็มารวมกันที่ปะรำพิธีเพื่อฟังเทศน์
- **ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก** เป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อของผู้คนที่อยู่ริมแม่น้ำโขง โดยเฉพาะชาวประมง ในเขตบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ เกี่ยวกับปลาบึกซึ่งเป็นปลาขนาดใหญ่อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขงว่า เป็นปลาคักดีสิทธิ์ มีเทพเจ้าคุ้มครอง ก่อนที่ชาวประมงจะจับปลาบึกต้องมีการบวงสรวงก่อน ฤดูกาลจับปลาบึกระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม
- **ประเพณีไล่ชิงช้าของชาวอีโก้** หรือที่เรียกตนเองว่า "อาซ่า" มีเชื้อสายจากจีน-ทิเบต เดินทางอพยพมาอยู่บริเวณ ชายแดนไทย-พม่า แถบตอนเหนือของลำน้ำกก โดยเฉพาะอำเภอแม่จัน และแม่สาย การไล่ชิงช้าเป็นการขึ้นไปขอพรและแสดงความรำลึกถึงพระคุณของเทพธิดาแห่งสรวงสวรรค์ ผู้ประทานความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ให้กับพืชพันธุ์ธัญญาหารและ ยังเป็นการเช่นไหว้บรรพบุรุษอีกด้วย จัดในช่วงเดือนสิงหาคม
- **ประเพณีปีใหม่ม้ง (น่อเป้เจ้า)** จัดขึ้นทุกปี ในวันขึ้น 1 ค่ำเดือน 1 หรือขึ้น 1 ค่ำเดือน 2 (ช่วงเดือน พฤศจิกายน-มกราคม) ตามปฏิทินจันทรคติ ของทุกปี มีการละเล่น การแข่งขัน และการแสดงมากมาย เช่น การโยนลูกช่วง (ป้อป้อ) ของวัยรุ่นหนุ่มสาวที่ยังโสด การแข่งขันยิงหน้าไม้ การแข่งขันตีลูกช่วง การแข่งรถฟอร์มูล่าม้ง ฯลฯ

ภาษา

- **ภาษาพูด** ใช้พูดจากันเรียกว่า **คำเมือง** เนื่องจากเชียงรายเคยเป็นเมืองร้างผู้คนนานเกือบร้อยปี ได้มีการฟื้นฟูบ้านเมืองขึ้นมาใหม่เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2384 โดยได้เกณฑ์ราษฎรจากเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก แพร่ น่าน อุดรดิตถ์ และชนเผ่าไตใหญ่ ไตลื้อ ไตยอง และไตซิ่น (เขิน) ซึ่งอพยพจากเชียงตุง และสิบสองปันนา รวมทั้งชาวลาวจากประเทศลาว ได้เข้ามาอาศัยอยู่รวมกัน ดังนั้นสำเนียงพูดของชาวเชียงรายจึงมีความหลากหลายทางสำเนียงในพื้นที่ต่าง ๆ

- **ภาษาเขียน** เชียงรายก็เช่นเดียวกับจังหวัดทางภาคเหนืออื่น ๆ คือมีภาษาเขียนที่เรียกว่า อักษรล้านนา หรือ **ตัวเมือง** อักษรล้านนามีวิวัฒนาการมาจากอักษรพราหมณ์ของอินเดีย มีการจัดระบบของหลักภาษาคัดลอกกับภาษาบาลี อักษรล้านนามีรูปทรงกลมป้อมคล้ายอักษรพม่า และมอญ แต่หลักการทางภาษาไม่เหมือนกัน

ข้อมูลชาติพันธุ์จังหวัดเชียงราย

พื้นที่ของจังหวัดเชียงรายมีกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ทั้งตามที่ราบและบนดอยสูง ซึ่งแต่ละชาติพันธุ์ จะมีศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมแตกต่างกันไปตามแต่วิถีดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยประชากรในเชียงรายสามารถจำแนกออกเป็นชนชาติต่างๆได้ ดังนี้

๑. **ลื้อเชียงรุ่ง** เดิมอาศัยตั้งบ้านเมืองอยู่บริเวณเขตเมืองเชียงรุ่งในอาณาจักรอาณาจักรล้านนาตอนใต้ของประเทศจีน เมื่อกลางปี ๒๔๙๒ ได้พากันอพยพเข้ามาอยู่เขตไทย อาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่ ณ บ้านริมฝั่งแม่น้ำสาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
๒. **มูเซอดำ** อาศัยอยู่ในเขตดอยตุง ดอยจ้อง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
๓. **จีน** ที่อยู่ในจังหวัดเชียงรายมีหลายพวกหลายภาษา มีจีนแคะ ไทหล่า แต่จิว กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน
๔. **ลัวะ หรือ ละว้า** ในจังหวัดเชียงราย ชาวลัวะอาศัยอยู่ในเขตตำบลบัวสลี ตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมืองเชียงราย
๕. **ฮ่อ** คือคนจีนที่อยู่ในเขตมณฑลยูนนานในประเทศจีน ในจังหวัดเชียงรายอยู่กระจัดกระจาย เช่น อำเภอแม่สาย เชียงของ ดอยช้าง (เขตอำเภอเมือง) ดอยผาหมี (เขตอำเภอแม่สาย)
๖. **ไตยอง** ชาวเหนือเรียกว่า “ยอง” ปัจจุบันอาศัยอยู่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๗. **ลื้อเชียงคำ** เดิมอพยพมาจากเมืองพง เมืองหย่วน เมืองมัง เมืองฮัง เมืองเชียงคาน ในเขตมณฑลยูนนานตอนใต้ ปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (เดิมเป็นเขตพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย)
๘. **ยางหรือกะเหรี่ยง** ในจังหวัดเชียงราย อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง แม่จัน แม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า
๙. **ลาวอินโดจีน** เป็นคนไทยเผ่าหนึ่ง ปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเชียงแสน เชียงของ จังหวัดเชียงราย
๑๐. **อีเก้อ หรือ อาข่า** ปัจจุบันอาศัยอยู่ตามภูเขาก่อ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
๑๑. **ลื้อห้วยเม็ง** ปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
๑๒. **ม้ง หรือ แม้ว** ปัจจุบันอาศัยอยู่ตามภูเขาก่อต่างๆ เช่น ดอยช้าง ดอยผาหมี ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย
๑๓. **ไตหย่า** เดิมอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนานประเทศจีน ปัจจุบันอาศัยอยู่บริเวณบ้านห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
๑๔. **ตองซู่** อพยพมาจากพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่อำเภอแม่สาย และอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๑๕. **ไตเมืองเหนือ** ปัจจุบันอาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านสันมะแพน ตำบลแม่จัน และอำเภอแม่สาย
๑๖. **ข่ามู** ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยข่อย ห้วยกอก อำเภอเชียงของ และบ้านห้วยเอียน อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย
๑๗. **ถวน** ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
๑๘. **ลื้อแจ้** ปัจจุบันอาศัยอยู่บริเวณบ้านปอ ตำบลปอ บ้านท่าข้าม ตำบลม่วงยาย บ้านพร้าวภูค ตำบลศรี อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

๑๙. เย้า เดิมอาศัยอยู่ตามภูเขาในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ปัจจุบันอาศัยอยู่บนเขาอำเภอแม่จัน พาน เชียงของ จังหวัดเชียงราย
๒๐. ยางแดง หรือกระเหรียงแดง ปัจจุบันอาศัยอยู่บริเวณบ้านโป่งพระบาท ตำบลบ้านคู้ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
๒๑. ม่าน ม่านคือชาวพม่าที่ชาวเหนือเรียก ได้เข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงรายมานานพอสมควร อาศัยอยู่บริเวณอำเภอแม่สฐาน จังหวัดเชียงราย
๒๒. ยางขาว หรือกระเหรียงขาว ในจังหวัดเชียงรายจะพบได้บริเวณบ้านห้วยขม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
๒๓. ลี้น้ำอู ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย
๒๔. ไทยใต้ คือคนไทยที่เคยอาศัยอยู่ในภาคใต้ขึ้นมาอยู่ที่เชียงราย โดยเป็นพ่อค้าหรือข้าราชการ
๒๕. แยก บางออกเป็น ๒ พวก คือแยกมลายู และแยกอินเดีย ปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
๒๖. ข่าฮอก เป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งอาศัยอยู่ตามเชิงเขาในอินโดจีน และอพยพมาอยู่จังหวัดเชียงราย ในเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
๒๗. ไทยใหญ่ หรือเงี้ยว ปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง (บ้านสันป่าก่อ) อำเภอแม่จัน และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
๒๘. ลีซอ ปัจจุบันจะอาศัยอยู่ในเขตอำเภอแม่จัน (บ้านห้วยมะหินฝน) และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
๒๙. กุ่ม อาศัยอยู่แถวอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
๓๐. เขิน หรือโตเขิน มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตสหรัฐอเมริกาใหญ่ ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๒.๗ ด้านสาธารณสุข

จำนวนหน่วยบริการสาธารณสุข ภาครัฐและภาคเอกชน จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:แห่ง)

จังหวัด	โรงพยาบาลสังกัดภาครัฐ (แห่ง)					โรงพยาบาลสังกัดเอกชน (แห่ง)
	รพศ.	รพท.	รพช.	รพ.สต.	อื่น ๆ	
เชียงราย	๑	๐	๑๗	๒๑๕	๒	๔
รวม	๑	๐	๑๗	๒๑๕	๒	๔

ที่มา HDC Report กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

หมายเหตุ. รพศ.=โรงพยาบาลศูนย์
 รพท. = โรงพยาบาลทั่วไป
 รพช. = โรงพยาบาลชุมชน
 รพ.สต. = โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

จังหวัดเชียงรายโรงพยาบาลที่ให้บริการประชาชน รวมทั้งสิ้น ๒๓๙ แห่ง ประกอบด้วยโรงพยาบาลศูนย์ ๑ แห่ง คือ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน ๑๗ แห่ง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ และมีโรงพยาบาลซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ๑ แห่ง คือ โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และ โรงพยาบาล สังกัด กระทรวงกลาโหม คือ ๑ แห่ง คือโรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช

จำนวนประชากรต่อแพทย์จังหวัดเชียงราย

(หน่วย : คน)

จังหวัด	แพทย์	ประชากร	ประชากรต่อแพทย์
เชียงราย	๕๕๕	๑,๒๙๕,๐๒๖	๒,๓๓๓ : ๑
รวม	๕๕๕	๑,๒๙๕,๐๒๖	๒,๓๓๓ : ๑

ที่มา : ฐานข้อมูลสารสนเทศ กระทรวงสาธารณสุข <https://hdcservice.moph.go.th/> ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

จังหวัดเชียงรายมีจำนวนแพทย์ รวมทั้งสิ้น ๕๕๕ คน จำนวนประชากร ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ รวมทั้งสิ้น ๑,๒๙๕,๐๒๖ คน คิดเป็นอัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ ๒,๓๓๓ : ๑

สาเหตุการตาย ๕ อันดับแรกจากโรคต่างๆ จังหวัดในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	โรคภัยชรา	โรคหัวใจ ล้มเหลว	โรคการติดเชื้อใน กระแสเลือด	โรคความเสื่อม ของสมองในวัย ชรา	สาเหตุการตาย อื่นที่ไม่ชัดเจน
เชียงราย	855	708	281	233	186
รวม	855	708	281	233	186

ที่มา : ฐานข้อมูลสารสนเทศ กระทรวงสาธารณสุข <https://hdcservice.moph.go.th/> ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

สาเหตุการตายของประชากรจังหวัดเชียงราย ๕ อันดับแรก อันดับที่ ๑ โรคภัยชรา อันดับที่ ๒ ได้แก่ โรคหัวใจล้มเหลว อันดับที่ ๓ การติดเชื้อในกระแสเลือด อันดับที่ ๔ ความเสื่อมของสมองในวัยชรา และอันดับที่ ๕ สาเหตุการตายอื่นที่ไม่ชัดเจน

๒.๘ ด้านการศึกษา

สถานศึกษาในระบบ นอกกระบบ จำแนกรายสังกัด จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา ๒๕๖๔

(หน่วย:จำนวน:แห่ง)

จังหวัด	รายการสถานศึกษา (แห่ง)							รวม
	ในระบบ						นอก ระบบ	
	สพฐ.	เอกชน	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา	ท้องถิ่น	สำนักพุทธ ฯ	กศน.	
เชียงราย	๕๕๐	๗๔	๑๓	๑	๔๙๕	๒๑	๑๘	๑,๑๖๒
รวม	๕๕๐	๗๔	๑๓	๑	๔๙๕	๒๑	๑๘	๑,๑๖๒

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

สถานศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย จำนวน ๑,๑๖๒ แห่ง ประกอบด้วยสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ๕๕๐ แห่ง สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน ๗๔ แห่ง สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน ๑๓ แห่ง สังกัด

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๔๙๕ แห่ง สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน ๒๑ แห่ง และ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน ๑๘ แห่ง

จำนวนนักเรียนนักศึกษาในระบบ จำแนกตามระดับชั้น ปี พ.ศ. ๒๕๖๔

(หน่วย:คน)

จังหวัด	ระดับการศึกษา (คน)							
	อนุบาล	ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	ปวช.	ปวส.	ป.ตรี	รวม
เชียงราย	๔๒,๕๕๖	๙๐,๔๓๐	๓๙,๓๖๕	๓๖,๐๕๑	๑๐,๖๕๔	๕,๐๔๗	๒,๖๒๕	๒๒๖,๗๒๘
รวม	๔๒,๕๕๖	๙๐,๔๓๐	๓๙,๓๖๕	๓๖,๐๕๑	๑๐,๖๕๔	๕,๐๔๗	๒,๖๒๕	๒๒๖,๗๒๘

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

จำนวนผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

จังหวัด	ปีการศึกษา				
	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
ประถมศึกษา	๓,๓๓๔	๓,๙๗๙	๔,๒๓๕	๓,๗๐๕	๓,๑๔๗
มัธยมศึกษาตอนต้น	๖,๔๒๐	๖,๐๐๔	๕,๗๙๗	๕,๕๗๓	๕,๔๙๑
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๘,๙๒๒	๘,๒๖๔	๗,๗๒๓	๗,๓๒๘	๗,๔๘๒
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.กศน.)	๓๗๐	๒๙๔	๒๓๒	๒๐๖	๑๕๕
รวม	๑๙,๐๕๖	๑๘,๕๔๑	๑๗,๙๘๗	๑๖,๘๑๒	๑๖,๒๗๕

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา ๒๕๖๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนสูงเป็นอันดับ ๑ รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษา และ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

จำนวนนักเรียนออกกลางคันระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

จังหวัด	ปีการศึกษา				
	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
เชียงราย	n/a	n/a	๕	๕	n/a
รวม	n/a	n/a	๕	๕	n/a

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

จำนวนนักเรียนออกกลางคันระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๖๒ จำนวน ๕ ราย และ ปีการศึกษา ๒๕๖๓ จำนวน ๕ ราย

๒.๙ ด้านแรงงาน

ภาวะการมีงานทำของประชากรในจังหวัดเชียงราย ไตรมาส ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๕)

(หน่วย:คน)

จังหวัด	กำลังแรงงานในปัจจุบัน		กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล	ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน		
	ผู้มีงานทำ	ผู้ว่างงาน		ทำงานบ้าน	เรียนหนังสือ	อื่นๆ
เชียงราย	๕๘๔,๓๔๔	๙,๓๑๘	๑,๑๒๐	๑๒๒,๙๕๔	๗๒,๒๒๓	๒๖,๙๒๘
รวม	๕๘๔,๓๔๔	๙,๓๑๘	๑,๑๒๐	๑๒๒,๙๕๔	๗๒,๒๒๓	๒๖,๙๒๘

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

ในช่วงไตรมาส ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๕) ภาวะการมีงานทำของประชากรในจังหวัดเชียงราย กำลังแรงงานในปัจจุบัน ผู้มีงานทำ จำนวน ๕๘๔,๓๔๔ คน ผู้ว่างงาน จำนวน ๙,๓๑๘ คน กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล จำนวน ๑,๑๒๐ คน ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน ที่ทำงานที่บ้าน จำนวน ๑๒๒,๙๕๔ คน เรียนหนังสือ จำนวน ๗๒,๒๒๓ คน

จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ ของจังหวัดเชียงราย

(หน่วย: คน)

จังหวัด	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
เชียงราย	๒๑,๗๗๗	๒๓,๒๓๒	๒๘,๔๗๓	๒๖,๘๘๓	๒๗,๔๖๐
รวม	๒๑,๗๗๗	๒๓,๒๓๒	๒๘,๔๗๓	๒๖,๘๘๓	๒๗,๔๖๐

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔

จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือ ของจังหวัดเชียงราย ๕ ปีย้อนหลัง ดังนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๒๗,๔๖๐ คน ปี พ.ศ.๒๕๖๓ จำนวน ๒๖,๘๘๓ คน ปี พ.ศ.๒๕๖๒ จำนวน ๒๘,๔๗๓ คน ปี พ.ศ.๒๕๖๑ จำนวน ๒๓,๒๓๒ คน ปี พ.ศ.๒๕๖๐ จำนวน ๒๑,๗๗๗ คน

๒.๑๐ ด้านที่อยู่อาศัย

ชุมชนผู้มีรายได้น้อยของจังหวัดเชียงราย พ.ศ ๒๕๖๕

(หน่วย:แห่ง:คน)

จังหวัด	จำนวนชุมชน	ชุมชนแออัด		ชุมชนเมือง		ชุมชนชานเมือง		จำนวนบ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
		ชุมชน	ครัวเรือน	ชุมชน	ครัวเรือน	ชุมชน	ครัวเรือน			
เชียงราย	๑	-	-	๑	๕๖๒	-	-	๕๖๒	๕๖๒	๑,๖๘๖
รวม	๑	-	-	๑	๕๖๒	-	-	๕๖๒	๕๖๒	๑,๖๘๖

ที่มา : การยุทธศาสตร์และสารสนเทศที่อยู่อาศัย ฝ่ายวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัย การเคหะแห่งชาติ ข้อมูล ณ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

ในด้านที่อยู่อาศัย จำนวนชุมชนผู้มีรายได้น้อยของจังหวัดเชียงราย พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกอบด้วยชุมชนเมือง จำนวน ๑ ชุมชน ๕๖๒ ครัวเรือน จำนวนประชากร ๑,๖๘๖ คน

๒.๑๑ ด้านเศรษฐกิจและรายได้

ผลิตภัณฑ์มวลรวม

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงราย

(หน่วย:ร้อยละ)

จังหวัด	อัตราการขยายตัว GPP (ร้อยละ)		
	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓	ปี ๒๕๖๔
เชียงราย	๒.๐	- ๑๑.๔	๕.๓

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูล ณ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงราย(GPP) ในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคา ประจำปี มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒.๐๐ ปี ๒๕๖๓ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคา ประจำปี มีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ ๑๑.๔ และในปี ๒๕๖๔ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคา ประจำปี อัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕.๓

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ปี ๒๕๖๔

จังหวัด	บาทต่อปี
เชียงราย	๙๑,๗๓๖

ที่มา: ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ณ บ. พ.ศ. ๒๕๖๔ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) เป็นตัวเลขที่แสดงถึง ความสามารถในการสร้างมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายของจังหวัดเฉลี่ยต่อประชากร ๑ คน โดยผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ของจังหวัดเชียงราย ในปี ๒๕๖๔ เท่ากับ ๙๑,๗๓๖ บาท ต่อคนต่อปี

รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของจังหวัดเชียงราย พ.ศ.๒๕๖๐ -๒๕๖๔

(หน่วย:บาท)

จังหวัด	๒๕๖๐	๒๕๖๒	๒๕๖๔
เชียงราย	๑๑,๘๐๘.๙๓	๑๕,๐๕๖.๓๘	๑๕,๖๑๘.๙๗

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของจังหวัดเชียงราย ปี ๒๕๖๐ จำนวน ๑๑,๘๐๘.๙๓ บาท ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑๕,๐๕๖.๓๘ บาท ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๑๕,๖๑๘.๙๗ บาท

หนังสือเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

(หน่วย:บาท)

จังหวัด	วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม	๒๕๖๐	๒๕๖๒	๒๕๖๔
เชียงราย	หนังสือทั้งสิ้น	๓๐,๖๐๗.๕๖	๙๙,๖๒๓.๕๕	๑๐๓,๑๖๔.๖๙
	เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	๑๐,๒๔๔.๗๙	๑๕,๙๗๔.๕๕	๓๘,๑๙๖.๑๒
	เพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร	๒,๓๕๑.๘๖	๑๒,๗๘๕.๖๕	๖,๖๔๐.๘๑
	เพื่อใช้ในการเกษตร	๑๑,๘๗๙.๓๐	๔๑,๑๙๔.๖๓	๑๗,๑๔๗.๗๒
	เพื่อใช้ในการศึกษา	๓,๖๕๓.๔๐	๑,๐๗๗.๔๖	๔,๒๙๙.๘๕
	เพื่อใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและที่ดิน	๒,๒๔๒.๕๕	๒๖,๐๔๕.๕๑	๓๖,๗๓๘.๐๕
	อื่นๆ	๒๓๕.๖๖	๒,๕๔๕.๗๔	๑๔๒.๑๔

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ: หนึ่งอื่นฯ ได้แก่ หนี้จากการค้ำประกันบุคคลอื่น หนี้ค่าปรับหรือจ่ายชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น

หนังสือเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ จะเห็นได้ว่า จำนวนหนังสือเฉลี่ยต่อครัวเรือน เพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือที่กู้ยืมมาเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน เพื่อใช้ในการศึกษา และ เพื่อใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและที่ดิน

๒.๑๒ ด้านภาคีเครือข่าย

จำนวนองค์กรภาคีเครือข่าย

(หน่วย : แห่ง)

องค์กร	จำนวน
องค์กรสาธารณประโยชน์ ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม	๑๗๖
องค์กรสวัสดิการชุมชน ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม	๑๘๔
กองทุนสวัสดิการชุมชน	๘๗
สภาเด็กและเยาวชน	๑๖๒
สภา/องค์กรคนพิการ	๖๖
ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป	๘๗
ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริม อาชีพของผู้สูงอายุ (ศพอส.)	๓๙
ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.)	๑๔๓
ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล (ศชส.ต.)	๑๓๑

ที่มา สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ข้อมูล ณ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕

องค์กรภาคีเครือข่ายของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย ประกอบไปด้วยองค์กรตามกลุ่มเป้าหมาย ตามภารกิจ หรือตามที่กฎหมายกำหนด เช่น องค์กรสาธารณประโยชน์ ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน ๑๗๖ องค์กร องค์กรสวัสดิการชุมชน ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน ๑๘๔ แห่ง สภาดั้งและเยาวชน ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และ ตำบล รวมทั้งสิ้น ๑๖๒ แห่ง ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ทุกตำบล รวมทั้งสิ้น ๑๔๓ แห่ง ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล ที่จัดตั้งแล้ว จำนวน ๑๓๑ แห่ง ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป จำนวน ๘๗ แห่ง

จำนวนองค์กรภาคีเครือข่าย

(หน่วย : คน)

องค์กร	จำนวน
อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)	๕,๖๒๒
ข้อมูลคลังปัญญาผู้สูงอายุ	๑๙

ที่มา สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕
ภาคีเครือข่ายที่สำคัญและเป็นผู้ประสานงานหลักในพื้นที่ ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย ได้แก่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จำนวนทั้งสิ้น ๕,๖๒๒ คน

ส่วนที่ ๓

สถานการณ์กลุ่มเป้าหมายทางสังคมระดับจังหวัดเชียงราย

๓.๑ กลุ่มเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี บริบูรณ์)

ตารางที่ ๓.๑ แสดงสถานการณ์เด็ก จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	จำนวน กลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด	(๑) เด็กที่ได้รับ เงินอุดหนุน เพื่อการ เลี้ยงดูเด็ก แรกเกิด	(๒) *เด็กที่มี พฤติกรรม ไม่ เหมาะสม	(๓) เด็กที่ถูก ทารุณกรรม ทางร่างกาย จิตใจและทาง เพศที่มีการ ดำเนินคดี	(๔) เด็กที่อยู่ใน ครอบครัว เดี่ยว	(๕) เด็กที่ ตั้งครรถ์ ก่อนวัย อันควร	(๖) ** เด็กนอก ระบบ	(๗) ***เด็ก ไร้ สัญชาติ
เชียงราย	๒๔๔,๙๑๑	๔๙,๑๗๖	๒๗	๓๓	๗	๓๓๔	๕,๑๖๗	๒๔,๙๓๕
รวม	๒๔๔,๙๑๑	๔๙,๑๗๖	๒๗	๓๓	๗	๓๓๔	๕,๑๖๗	๒๔,๙๓๕

หมายเหตุ *เด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หมายถึง

- ๑) ต้มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่และติดสารเสพติดร้ายแรง เช่น ยาบ้า ยาอี สารระเหย กัญชา เป็นต้น
- ๒) มั่วสุมและทำความรำคาญให้กับชาวบ้าน
- ๓) ติดเกมส์ และเล่นการพนันต่าง ๆ
- ๔) มีพฤติกรรมทางเพศ
- ๕) อื่น ๆ (ระบุ) .....

**เด็กนอกระบบ หมายถึง เด็กที่มีอายุอยู่ในช่วงที่ต้องเข้าเรียนในสถานศึกษา แต่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนหรือเคยเข้าเรียนแล้ว มีเหตุต้องออกจากสถานศึกษาไปกลางคัน และไม่ได้กลับเข้ามาเรียนอีก (UNESCO, ๒๐๑๙)

***เด็กไร้สัญชาติ หมายถึง เด็กที่ไม่มีสัญชาติใดเลย (ไม่ว่าจะเป็นสัญชาติไทยหรือสัญชาติรัฐใด ๆ) แต่อาจได้รับการระบุตัวตนทางกฎหมายในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น ได้รับการจดทะเบียนการเกิด ได้ขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลไร้สัญชาติในกลุ่มต่าง ๆ

แหล่งที่มาของข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

- (๑) เด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด .
- (๒) เด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด .
- (๓) เด็กที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกายจิตใจและทางเพศที่มีการดำเนินคดี ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด .
- (๔) เด็กที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด .
- (๕) เด็กที่ตั้งครรถ์ก่อนวัยอันควรและไม่พร้อมในการเลี้ยงดู ที่มาจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
- (๖) เด็กนอกระบบ ข้อมูลจากสำนักงานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
- (๗) เด็กไร้สัญชาติ ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จากตารางที่ ๓.๑ จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากรเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์) จำนวน ๒๔๔,๙๑๑ คน เป็นเด็กไร้สัญชาติ จำนวน ๒๔,๙๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๘ กลุ่มเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด จำนวน ๔๙,๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๗ ส่วนสถานการณ์ปัญหาด้านเด็ก ๓ ลำดับแรก พบว่า ปัญหาเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี บริบูรณ์ส่วนใหญ่ คือ เด็กที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จำนวน ๓๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๔ รองลงมาคือ เด็กที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกายจิตใจและทางเพศที่มีการดำเนินคดี จำนวน ๓๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๑ และเด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๑ ตามลำดับ

๓.๒ กลุ่มเยาวชน (อายุ ๑๘-๒๕ ปี)

ตารางที่ ๓.๒ แสดงสถานการณ์เยาวชน จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	จำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด	(๑) **เยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	(๒) เยาวชนที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกายจิตใจและทางเพศ
เชียงราย	๑๓๓,๔๘๙	-	๑
รวม	๑๓๓,๔๘๙	-	๑

หมายเหตุ *เยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หมายถึง

- ๑) ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่และติดสารเสพติดร้ายแรง เช่น ยาบ้า ยาไอ้ สารระเหย กัญชา เป็นต้น
- ๒) มั่วสุมและทำความรำคาญให้กับชาวบ้าน
- ๓) ติดเกมส์ และเล่นการพนันต่าง ๆ
- ๔) มีพฤติกรรมทางเพศ
- ๕) อื่น ๆ (ระบุ) .....

แหล่งที่มาของข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

(๑) เยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

(๒) เยาวชนที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกายจิตใจและทางเพศ ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์จังหวัด

จากตารางที่ ๓.๒ จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากรเยาวชน (อายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปีบริบูรณ์) จำนวน ๑๓๓,๔๘๙ คน เป็นเยาวชนที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกายและจิตใจและทางเพศ จำนวน ๑ คน

๓.๓ กลุ่มสตรี (หญิงที่มีอายุ ๒๕ปี-๕๙ปี)

ตารางที่ ๓.๓ แสดงสถานการณ์กลุ่มสตรี จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	จำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด	(๑) สตรีที่ถูกละเมิดทางเพศ	(๒) สตรีที่ถูกทำร้ายร่างกายจิตใจ	(๓) แม่เลี้ยงเดี่ยวฐานะยากจน	(๔) สตรีที่ถูกเลิกจ้าง/ตกงาน
เชียงราย	๖๖๗,๕๕๗	๗๒	๑๑๒	๕๑	วันเสันถามให้
รวม	๖๖๗,๕๕๗	๗๒	๑๑๒	๕๑	

หมายเหตุ แหล่งที่มาของข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

- (๑) สตรีที่ถูกละเมิดทางเพศ ที่มาจาก โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์
- (๒) สตรีที่ถูกทำร้ายร่างกาย จิตใจ ที่มาจากโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์
- (๓) แม่เลี้ยงเดี่ยวฐานะยากจนที่ต้องเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง ที่มาจาก ศูนย์บริการแม่เลี้ยงเดี่ยว ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาสตรีและครอบครัว จ.เชียงราย
- (๔) สตรีที่ถูกเลิกจ้าง/ตกงาน ที่มาจากสำนักงานประกันสังคมจังหวัดเชียงราย

จากตารางที่ ๓.๓ จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากรสตรี จำนวน ๖๖๗,๕๕๗ คน เป็นสตรีที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ จำนวน ๑๑๒ คน สตรีที่ถูกละเมิดทางเพศ จำนวน ๗๒ คน และ แม่เลี้ยงเดี่ยวฐานะยากจน จำนวน ๕๑ คน ตามลำดับ

๓.๔ กลุ่มครอบครัว

ตารางที่ ๓.๔ แสดงสถานการณ์กลุ่มครอบครัวจังหวัดเชียงราย

(หน่วย:ครอบครัว)

จังหวัด	จำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด	(๑) ครอบครัวที่จดทะเบียนสมรส	(๒) ครอบครัวหย่าร้าง	(๓) ครอบครัวที่มีคนในครอบครัวกระทำ ความรุนแรงต่อกัน	(๔) ครอบครัวยากจน
เชียงราย	๕๗๐,๒๘๔	๔,๒๙๔	๑,๘๓๘	๒๖๘	๑๑,๘๓๙
รวม	๕๗๐,๒๘๔	๔,๒๙๔	๑,๘๓๘	๒๖๘	๑๑,๘๓๙

หมายเหตุ แหล่งที่มาของข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

- (๑) ครอบครัวที่จดทะเบียนสมรส ที่มาจาก สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง
- (๒) ครอบครัวหย่าร้าง ที่มาจาก สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง
- (๓) ครอบครัวที่มีคนในครอบครัวกระทำ ความรุนแรงต่อกัน ที่มาจาก โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย
- (๔) ครอบครัวยากจน ที่มาจาก TP Map

จากตารางที่ ๓.๔ จังหวัดเชียงราย มีกลุ่มครอบครัว จำนวน ๕๗๐,๒๘๔ คน เป็นครอบครัวยากจน จำนวน ๑๑,๘๓๙ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๗ ครอบครัวที่จดทะเบียนสมรส จำนวน ๔,๒๙๔ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๕ ครอบครัวหย่าร้าง จำนวน ๑,๘๓๘ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๒ และ ครอบครัวที่มีคนในครอบครัวกระทำ ความรุนแรงต่อกัน จำนวน ๒๖๘ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๔

๓.๕ กลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ ๖๐ปีขึ้นไป)

ตารางที่ ๓.๕ แสดงสถานการณ์ผู้สูงอายุ จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	จำนวน กลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด	(๑) ผู้สูงอายุที่ ได้รับเบี้ย ยังชีพ	(๒) ผู้สูงอายุจำแนกตามความสามารถใน การทำกิจวัตรประจำวัน (ADL)			(๓) ผู้สูงอายุ ที่ต้อง ดำรงชีพ ด้วยการ เร่ร่อน ขอทาน	(๔) ผู้สูงอายุ ที่มีที่อยู่ อาศัยไม่ เหมาะสม	(๕) ผู้สูงอายุ ที่บริจาค เบี้ยยังชีพ
			ติดบ้าน	ติดสังคม	ช่วยเหลือ ตัวเองไม่ได้ (ติดเตียง)			
เชียงราย	๒๗๑,๘๘๓	๒๒๙,๖๓๒	๕,๐๐๒	๒๔๗,๘๗๖	๑,๐๖๖	-	๘๑	๔
รวม	๒๗๑,๘๘๓	๒๒๙,๖๓๒	๕,๐๐๒	๒๔๗,๘๗๖	๑,๐๖๖	-	๘๑	๔

หมายเหตุ แหล่งที่มาของข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

- (๑) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ที่มาจากสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย
- (๒) ผู้สูงอายุจำแนกตามความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (ADL) ที่มาจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย
- (๓) ผู้สูงอายุที่ต้องดำรงชีพด้วยการเร่ร่อน ขอทาน ที่มาจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย
- (๔) ผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม ที่มาจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย
- (๕) ผู้สูงอายุที่บริจาคเบี้ยยังชีพ ที่มาจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย

จากตารางที่ ๓.๕ จังหวัดเชียงราย มีประชากรทั้งสิ้น ๑,๒๙๘,๔๒๕ คน โดยเป็นประชากรผู้สูงอายุ จำนวน ๒๗๑,๘๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๕ เป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๒๒๙,๖๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔๙ ผู้สูงอายุที่บริจาคเบี้ยยังชีพ จำนวน ๔ ราย ผู้สูงอายุจำแนกตามความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (ADL) แบ่งเป็น ติดบ้าน จำนวน ๕,๐๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๖ ติดสังคม จำนวน ๒๔๗,๘๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๖๐ ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้(ติดเตียง) จำนวน ๑,๐๖๖ คน ร้อยละ ๐.๔๒ และมีผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓

๓.๖ กลุ่มคนพิการ

ตารางที่ ๓.๖.๑ แสดงสถานการณ์คนพิการ จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	จำนวนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด	คนพิการที่มีบัตร ประจำตัวคนพิการ	คนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ	
			เบี้ยยังชีพ คนพิการ	เบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ
เชียงราย	๔๑,๒๒๑	๔๑,๒๒๑	๔๐,๘๙๖	๒๔,๖๑๒
รวม	๔๑,๒๒๑	๔๑,๒๒๑	๔๐,๘๙๖	๒๔,๖๑๒

ที่มา ข้อมูลจากศูนย์บริการคนพิการจังหวัด ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

จากตารางที่ ๓.๖.๑ จังหวัดเชียงราย มีประชากรคนพิการ จำนวน ๔๒,๗๖๔ คน เป็นคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน ๔๒,๗๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ คนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการ จำนวน ๔๐,๘๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๘๔ และคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วย จำนวน ๒๔,๖๑๒ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕๕

ตารางที่ ๓.๖.๒ แสดงจำนวนคนพิการจำแนกตามสาเหตุความพิการ จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	สาเหตุความพิการ						รวม
	พันธุกรรม	โรคติดเชื้อ	อุบัติเหตุ	โรคอื่น ๆ	ไม่ทราบสาเหตุ	อื่นๆ	
เชียงราย	๓๗๑	๓๙๐	๒,๒๓๘	๒๖	๓๑,๗๒๖	๖,๔๗๐	๔๑,๒๒๑
รวม	๓๗๑	๓๙๐	๒,๒๓๘	๒๖	๓๑,๗๒๖	๖,๔๗๐	๔๑,๒๒๑

ที่มา ข้อมูลจากศูนย์บริการคนพิการจังหวัด ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

จากตารางที่ ๓.๖.๒ จังหวัดเชียงรายมีประชากรคนพิการ จำนวน ๔๑,๒๒๑ คน จำแนกสาเหตุความพิการใน ๓ ลำดับแรก คือ ลำดับที่ ๑ ไม่ทราบสาเหตุ จำนวน ๓๑,๗๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๙๖ ลำดับที่ ๒ จากโรคอุบัติเหตุ จำนวน ๒,๒๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๒ ลำดับที่ ๓ จากสาเหตุอื่นๆ จำนวน ๖,๔๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖๙

ตารางที่ ๓.๖.๓ แสดงจำนวนคนพิการจำแนกตามประเภทความพิการ จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	ความพิการ							
	พิการทางการเห็น	พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย	พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย	พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม	พิการทางสติปัญญา	พิการทางการเรียนรู้	ออทิสติก	พิการมากกว่า ๑ ประเภท
เชียงราย	๒,๕๓๖	๑๒,๐๘๗	๑๘,๒๗๘	๒,๗๓๑	๓,๔๕๘	๑๓๘	๒๔๘	๑,๗๓๗
รวม	๒,๕๓๖	๑๒,๐๘๗	๑๘,๒๗๘	๒,๗๓๑	๓,๔๕๘	๑๓๘	๒๔๘	๑,๗๓๗

ที่มา ข้อมูลจากศูนย์บริการคนพิการจังหวัด ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

จากตารางที่ ๓.๖.๓ จังหวัดเชียงรายมีประชากรคนพิการ จำนวน ๔๑,๒๒๑ คน จำแนกตามประเภทความพิการ โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ พิการทางการเคลื่อนไหว จำนวน ๑๘,๒๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๓๔ พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย จำนวน ๑๒,๐๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๒ พิการทางสติปัญญา จำนวน ๓,๔๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๘ พิการทางการเห็น จำนวน ๒,๕๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๑๕ พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม จำนวน ๒,๗๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๖๒ ออทิสติก จำนวน ๒๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๐ และพิการทางการเรียนรู้ จำนวน ๑๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๓ ส่วนคนพิการที่มีความพิการมากกว่า ๑ ประเภท จำนวน ๑,๗๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๑

๓.๗ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส

ตารางที่ ๓.๗ แสดงสถานการณ์กลุ่มผู้ด้อยโอกาส จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	คนยากจน	คนเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่อาศัย	ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร	ผู้พันโทษ	ผู้ติดเชื้อ HIV
เชียงราย	๑๑,๘๓๙	๓๘	๑๓๐,๐๔๒	๑,๙๓๕	๑๔,๒๐๑
รวม	๑๑,๘๓๙	๓๘	๑๓๐,๐๔๒	๑,๙๓๕	๑๔,๒๐๑

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ โดยมีที่มาของข้อมูลดังนี้
 ที่มาข้อมูล คนยากจน จาก ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TP-MAP)
 ที่มาข้อมูล คนเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่อาศัย จาก ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
 ที่มาข้อมูล ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร จาก สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง
 ที่มาข้อมูล ผู้พันโทษ จาก เรือนจำกลาง จังหวัดเชียงราย และเรือนจำ อำเภอเทิง
 ที่มาข้อมูล ผู้ติดเชื้อ HIV จาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

หมายเหตุ นิยาม ผู้ด้อยโอกาส หมายถึง ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน และได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติและภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึง บริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบอันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น” โดย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

จากตารางที่ ๓.๖.๓ จังหวัดเชียงรายมีประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยจำแนกเป็น คนยากจน จำนวน ๑๑,๘๓๙ คน คนเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่อาศัย จำนวน ๓๘ คน คนไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร จำนวน ๑๓๐,๐๔๒ คน ผู้พันโทษ จำนวน ๑,๙๓๕ คน และผู้ติดเชื้อ HIV จำนวน ๑๔,๒๐๑ คน

ส่วนที่ ๔

สถานการณ์เชิงประเด็นทางสังคมในระดับจังหวัดเชียงราย

๔.๑ สถานการณ์กลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน

ตารางที่ ๔.๑.๑ แสดงกลุ่มคนเป้าหมายตามฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคอนแบบซีเป่า TP MAP แยกรายมิติ จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	*จำนวนคนเปราะบาง	ด้านความเป็นอยู่	ด้านการศึกษา	ด้านสุขภาพ	ด้านรายได้	ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ
	๗๘,๙๒๕	๖,๕๑๔	๑๖,๒๗๖	๖,๘๑๗	๒๐,๙๔๙	๑๔๗
รวม	๗๘,๙๒๕	๖,๕๑๔	๑๖,๒๗๖	๖,๘๑๗	๒๐,๙๔๙	๑๔๗

ที่มา ฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคอนแบบซีเป่า TP MAP สำนักงานการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ กลุ่มคนเปราะบาง หมายถึง บุคคลที่ต้องการได้รับการพึ่งพิงจากผู้อื่น ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระหรือตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง โดยสามารถแบ่งกลุ่มคนเปราะบางได้ ดังนี้

- ๑.กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงกว่าบุคคลทั่วไป อาทิ หญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ
- ๒.กลุ่มทุพพลภาพ อาทิ ผู้พิการ ผู้ป่วยจิตเวช ผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วยสมองเสื่อม
๓. กลุ่มที่ไม่มีอิสระพอในการตัดสินใจ อาทิ นักโทษ ทหารเกณฑ์

จากตารางที่ ๔.๑.๑ จังหวัดเชียงรายกลุ่มเป้าหมายตามฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคอนแบบซีเป่า TP MAP ที่เป็นกลุ่มเปราะบาง จำนวน ๗๘,๙๒๕ คน แยกรายมิติ โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ มิติด้านรายได้ จำนวน ๒๐,๙๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๔ มิติด้านการศึกษา จำนวน ๑๖,๒๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๒ มิติด้านสุขภาพ จำนวน ๖,๘๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖๓ มิติด้านความเป็นอยู่ จำนวน ๖,๕๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๕ และ มิติด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน ๑๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๘

ตารางที่ ๔.๑.๒ แสดงข้อมูลครัวเรือนเปราะบาง จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:ครัวเรือน)

จังหวัด	*จำนวนครัวเรือนเปราะบาง	ครัวเรือนที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง	**ระดับความเปราะบางของครัวเรือน			
			ระดับ ๐	ระดับ ๑	ระดับ ๒	ระดับ ๓
เชียงราย	๗๙,๙๐๐	๙๔๙	๗๖,๐๙๐	๓,๒๑๓	๕๓๗	๖๐
รวม	๗๙,๙๐๐	๙๔๙	๗๖,๐๙๐	๓,๒๑๓	๕๓๗	๖๐

ที่มา กองตรวจราชการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูล ณ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

*นิยาม ครัวเรือน หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันและกินอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกันจำนวน ๖ เดือน เป็นอย่างน้อย โดยจำแนกออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ

๑. ครั้วเรือนคนเดียว ได้แก่ ครั้วเรือนซึ่งประกอบด้วยบุคคลคนเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องเป็นสมาชิกของครั้วเรือนอื่นใดที่อยู่ในบ้านเดียวกันหรือบุคคลคนเดียวอาศัยอยู่ตามลำพังในบ้านหลังหนึ่ง

๒. ครั้วเรือนที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ได้แก่ ครั้วเรือนที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป อยู่รวมกันในบ้านเดียวกันหรือส่วนหนึ่งของบ้าน และร่วมกันในการจัดหาและใช้สิ่งอุปโภค บริโภคอันจำเป็นแก่การครองชีพของบุคคลกลุ่มนั้น บุคคลเหล่านี้อาจเป็นญาติกัน หรือไม่เป็นญาติกันเลย

ครั้วเรือนเปราะบาง ครั้วเรือนที่มีรายได้น้อยและมีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ เช่น ครอบครัวยากจนที่มีเด็กเล็ก แม่เลี้ยงเดี่ยว ผู้สูงอายุ คนพิการ สามารถแบ่งระดับความเปราะบางได้ ดังนี้

ครั้วเรือนระดับ ๐ หมายถึง ครั้วเรือนที่ไม่ตกมิติเรื่องรายได้และมีบุคคลที่มีภาวะพึ่งพิง

ครั้วเรือนระดับ ๑ หมายถึงครั้วเรือนที่มีรายได้น้อย ครั้วเรือนที่มีรายได้น้อยและมีปัญหาที่อยู่อาศัย

ครั้วเรือนระดับ ๒ หมายถึงครั้วเรือนที่มีรายได้น้อยและมีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ๑ - ๒ คน

ครั้วเรือนระดับ ๓ หมายถึงครั้วเรือนที่มีรายได้น้อยและมีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงมากกว่า ๒ คน

ครั้วเรือนที่มีรายได้น้อย คือ ครั้วเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ ต่อคน ต่อปี

ภาวะพึ่งพิง หมายถึง คนที่ต้องได้รับการดูแล/ช่วยเหลือจากคนอื่น (อาทิ เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น)

จากตารางที่ ๔.๑.๑ จังหวัดเชียงรายกลุ่มเป้าหมายตามฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคอนแบบชี้เป้า TP MAP ที่เป็นกลุ่มเปราะบาง จำแนกระดับความเปราะบางของครั้วเรือนได้ดังนี้ ระดับ ๐ จำนวน ๗๖,๐๙๐ ครั้วเรือน ระดับ ๑ จำนวน ๓,๒๑๓ ครั้วเรือน ระดับ ๒ จำนวน ๕๓๗ ครั้วเรือน ระดับ ๓ จำนวน ๖๐ ครั้วเรือน

ตารางที่ ๔.๑.๓ ผลการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครั้วเรือน
ผลการดำเนินงานของหน่วยงาน พม.

ด้าน	จำนวน (ครั้วเรือน)	ผลการดำเนินงาน
ด้านสุขภาพ	๑,๒๑๑	- ประสาน รพสต. ในพื้นที่ ร่วมกันให้คำแนะนำสุขภาพและการดูแลตนเองในเบื้องต้น ร่วมกับ อสม และ อพม.(ผู้ช่วยคนพิการ) - ประสานส่งต่อ รพสต.,อสม,อพม ในพื้นที่ดูแลผู้ป่วยเรื้อรังในครั้วเรือนเปราะบาง
ด้านที่อยู่อาศัย	๙๔๙	การดำเนินงานของหน่วยงาน พม. ได้แก่การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และคนพิการ จำนวน ๓๔๔ ครั้วเรือน
ด้านการศึกษา	๑,๓๙๐	- ช่วยเหลือเงินสงเคราะห์เด็ก,ครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน ๑,๐๐๖ ครั้วเรือน - แนะนำทุนการศึกษาให้กับครั้วเรือนเปราะบางในพื้นที่ประสานส่งต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพื้นฐานในพื้นที่

ด้านรายได้	๒,๗๙๕	- แนะนำแหล่งกักเงินประกอบอาชีพผู้สูงอายุ จำนวน ๕๗๑ ครั้งเรือน - แนะนำและประสานส่งการเข้าอบรมอาชีพพระยาศน์ ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดเชียงราย และ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวจังหวัด เชียงราย
ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ	๒๒๐	แนะนำสิทธิและสวัสดิการของกระทรวงพม. พร้อม ประสานงานให้กับผู้ที่มีสิทธิได้รับบริการ

ตารางที่ ๔.๑.๔ ผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต
กลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนใน ๕ มิติ

ด้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	ผลการดำเนินงาน
ด้านสุขภาพ	๑,๒๑๑	รพสต. ในพื้นที่ ร่วมกันให้คำแนะนำสุขภาพและการดูแล ตนเองในเบื้องต้น
ด้านที่อยู่อาศัย	๖๐๕	อปท. ในพื้นที่ ร่วมกันให้คำปรึกษาแนะนำและหาแนว ทางการในช่วยเหลือ
ด้านการศึกษา	๓๘๔	-
ด้านรายได้	๒,๒๒๔	-
ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ	-	-

ที่มา กองตรวจราชการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูล ณ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕

๔.๒ สถานการณ์ภายใต้การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19

ตาราง ๔.๒.๑ แสดงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-๑๙ พื้นที่จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	ติดเชื้อสะสม	กำลังรักษา	รักษาหาย	เสียชีวิต
เชียงราย	๒๒๔,๓๙๑	๙๓๐	๒๒๓,๓๓๖	๑๒๕
รวม	๒๒๔,๓๙๑	๙๓๐	๒๒๓,๓๓๖	๑๒๕

ที่มา รายงานสถานการณ์ COVID-๑๙ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ข้อมูล ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕
จากตารางที่ ๔.๒.๑ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-๑๙ พื้นที่จังหวัดเชียงราย มีผู้ติดเชื้อ
สะสม จำนวน ๒๒๔,๓๙๑ คน กำลังรักษา ๙๓๐ คน และรักษาหาย จำนวน ๒๒๓,๓๓๖ คน โดยมีผู้เสียชีวิต
จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒.๒ แสดงข้อมูลการได้รับวัคซีนป้องกันโรค โควิด ๑๙ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

(หน่วย:คน)

จังหวัด	เข็มที่ ๑	เข็มที่ ๒	กระตุ้นเข็มที่ ๓	กระตุ้นเข็มที่ ๔
เชียงราย	๙๑๕,๗๕๖	๘๐๙,๓๙๗	๔๔๑,๗๒๑	๕๖,๐๑๕
รวม	๙๑๕,๗๕๖	๘๐๙,๓๙๗	๔๔๑,๗๒๑	๕๖,๐๑๕

ที่มา MOPH-Immunization Center (IC) กระทรวงสาธารณสุข ข้อมูล ณ ข้อมูล ณ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๕

จากตารางที่ ๔.๑.๑ จังหวัดเชียงรายมีประชากร ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค โควิด ๑๙ เข็มที่ ๑ จำนวน ๙๑๕,๗๕๖ คน เข็มที่ ๒ จำนวน ๘๐๙,๓๙๗ คน กระตุ้นเข็มที่ ๓ จำนวน ๔๔๑,๗๒๑ คน กระตุ้นเข็มที่ ๔ จำนวน ๕๖,๐๑๕ คน

ตารางที่ ๔.๒.๓ แสดงข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-๑๙ พื้นที่จังหวัดเชียงราย

จังหวัด	ผู้ป่วย COVID-19 (คน)	ครอบครัวผู้เสียชีวิต จาก COVID-19 (ครอบครัว)	ผู้ได้รับผลกระทบที่ ได้รับการช่วยเหลือ (คน)	ครอบครัวผู้ได้รับ ผลกระทบที่ ได้รับ การที่ช่วยเหลือ (ครอบครัว)
เชียงราย	๒๒๔,๓๙๑	๑๒๕	๑,๕๐๙	๑,๕๐๙
รวม	๒๒๔,๓๙๑	๑๒๕	๑,๕๐๙	๑,๕๐๙

ที่มา รายงานข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-๑๙ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕

จากตารางที่ ๔.๒.๓ จังหวัดเชียงรายมีผู้ป่วย COVID-๑๙ จำนวน ๒๒๔,๓๙๑ คน ครอบครัวผู้เสียชีวิตจาก COVID-๑๙ จำนวน ๑๒๕ ครอบครัว ผู้ได้รับผลกระทบที่ได้รับการช่วยเหลือ จำนวน ๑,๕๐๙ คน และ ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบที่ได้รับการช่วยเหลือ จำนวน ๑,๕๐๙ ครอบครัว นอกจากการช่วยเหลือเป็นเงินสดแล้ว ยังมีมีการมอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภค บริโภค หน้ากากอนามัย ที่ได้รับการบริจาค

๔.๓ สถานการณ์เชิงประเด็นสำคัญในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงราย จำนวนคดีค้ามนุษย์ลดลง สาเหตุสำคัญมาจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ที่ทำให้สถานประกอบการ และสถานบันเทิงได้หยุดบริการ และควบคุมการรับคนทำงาน ไม่มีความเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวและแรงงานกลุ่มต่างๆ ที่สัญจรข้ามแดน เนื่องมาจากมาตรการป้องกันและควบคุมมิให้แพร่กระจายของเชื้อไวรัส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนมีนาคม - มิถุนายน ของทุกปีจะเป็นช่วงการเดินทางเข้าทำงานของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาเป็นจำนวนมาก พอเกิดสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้แรงงานต่างด้าวเข้าด่านไม่ได้เนื่องจากด่านปิด และไม่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์ของขบวนการค้ามนุษย์ทั้งรูปแบบบังคับใช้แรงงานและค้าประเวณีเหมือนทุกปีที่ผ่านมา เว้นแต่กรณีแรงงานลักลอบเข้าเมือง

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-๑๙) ที่ทำให้สถานประกอบการ สถานบันเทิงได้หยุดกิจการ ในช่วงเวลาหนึ่ง และควบคุมการรับคนทำงาน ไม่มีความเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวและแรงงานกลุ่มต่างๆ ที่สัญจรข้ามแดน เนื่องมาจากมาตรการป้องกันและควบคุมมิให้แพร่กระจายของเชื้อไวรัส เป็นเหตุให้ไม่มีการ

เดินทาง โดยเฉพาะการเดินทางข้ามชายแดนเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเข้ามาหา
งานทำ ทำให้ความเสียด้านการบังคับใช้แรงงานลดลง เป็นผลทำให้ไม่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์ด้านแรงงาน
ในพื้นที่จังหวัด

การหยุดให้บริการของสถานบันเทิง สถานประกอบการ การควบคุมดูแลอย่างเข้มข้น การที่
ประชาชนระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ปริมาณของนักท่องเที่ยวในสถานบันเทิงที่
ลดลง ทำให้ ไม่พบการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบการค้าประเวณี

ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายที่พบผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ภายในจังหวัดและผู้เสียหายในต่างแดน
มีลักษณะการค้าประเวณีโดยผ่านตัวแทนที่มีสถานะเป็นทั้งเจ้าของสถานบริการและผู้จัดหา ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้
เสียกับรายได้จากการค้าบริการทางเพศ ของหญิงบริการ อีกทั้งมีการโฆษณาเพื่อโน้มน้าวลูกค้าให้ซื้อบริการโดย
“เด็กเชียร์แขก” ส่วนการให้บริการ การเสนอขาย รวมถึงการตกลงราคากับลูกค้าจะกระทำในเคหะสถาน ซึ่ง
สามารถจำแนกเป็น ๒ รูปแบบ คือ สถานค้าประเวณีแบบเปิดเผย คือ สถานบริการอาบอบนวด สถาน
ค้าประเวณีที่แอบแฝง คือ ร้านคาราโอเกะ ร้านบิลเลียด หรือสันทนาการ ร้านนวดแผนโบราณ ผับ บาร์ และการ
บริการไซด์ไลน์ และถูกล่อลวง ชักชวนไปทำงานต่างแดน ช่วงอายุที่พบอายุประมาณ ๑๓-๓๐ ปี สาเหตุมาจาก
ครอบครัวแตกแยก ครอบครัว เลี้ยงเดี่ยว เด็กออกจากนอกระบบการศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ มีแรงงานลักลอบ
เข้าเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อไปทำงาน [King Roman Casino](#) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
โดยบังคับและถูกล่อลวงให้ทำงาน เป็น scammer ซึ่งมีผู้เสียหายทั้งเพศชายเพศหญิงจำนวนมากขึ้น

เส้นทางหลบหนีเข้าสู่ประเทศไทย

๑. เส้นทางหลบหนี

เดินเท้าจากเกาหลีเหนือ ถึง คุณหมิง สปป. และขึ้นเรือที่ท่าเรือกวานเหลย, จิ่งหง ถึงบ้านมอม
เมืองต้นผึ้ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ถึงบ้านสบรวก, บ้านห้วยเกียง ตำบลเวียง อำเภอเชียง
แสน จังหวัดเชียงราย โดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ บาท/คน

๒. เส้นทางที่กลุ่มขบวนการลักลอบนำพายุคคล เข้า-ออก ราชอาณาจักร ชายแดน จังหวัดเชียงราย

๓. เส้นทางที่กลุ่มขบวนการลักลอบนำพายุคคล เข้า-ออก ด้าน อ.แม่ฟ้าหลวง - อ.แม่สาย จ.เชียงราย

๔. สถานประกอบการในพื้นที่จังหวัดท่าขี้เหล็ก จากสหภาพเมียนมาร์ สถานประกอบการลักษณะเป็น
โรงแรม, บ่อนคาสิโน และสถานบันเทิงที่สำคัญ จำนวน ๑๔ แห่ง และยังเป็นสถานที่ตั้งของบ่อนการพนัน
ออนไลน์ที่สำคัญ

๕. เส้นทางลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแรงงานเมียนมาที่ลักลอบข้ามแดน ส่วนใหญ่
เป็นแรงงานอาชีพรับจ้างเคยทำงานในประเทศไทยก่อนห้วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

๖. ช่องทางในการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ช่องทาง/ท่าข้าม พง์เล็ง จำนวน ๑๗ ช่องทาง/ท่าข้าม

๗. ช่องทาง และท่าข้าม อ.เชียงแสน, อ.เชียงของ จังหวัดเชียงราย

๘. ช่องทาง และท่าข้าม อ.เวียงแก่น, อ.เทิง จังหวัดเชียงราย

การเคลื่อนย้ายแรงงาน

นอกจากการเคลื่อนย้ายแรงงานของกลุ่มคนไทย จากพื้นที่ชนบทสู่เมือง จากพื้นที่ชายแดนสู่พื้นที่
ส่วนกลางในจังหวัด หรือข้ามจังหวัดไปยังเมืองหลวง พื้นที่จังหวัดอื่น หรือแม้แต่ในต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย
ไต้หวัน เกาหลีแล้ว ด้วยสภาพพื้นที่ที่มีชายแดนติดกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว จึงทำให้เกิดการหลั่งไหลของแรงงานจากทั้งสองประเทศ เข้ามายังประเทศไทย โดยผ่าน
ชายแดนจังหวัด กล่าวคือ

จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มายังประเทศไทย

ผู้เคลื่อนย้าย มีทั้งเพศชายที่เข้าเข้ามาเพื่อขายแรงงานในบริเวณพื้นที่ชายแดนของจังหวัด เพศหญิงที่ข้ามชายแดนเข้ามาขายแรงงานในพื้นที่ชายแดน หรือถูกหลอกลวงไปบังคับ เอาเปรียบ ถูกแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่อื่น บริเวณที่มีการเดินทางข้ามแดน ประกอบด้วย

- จากบ้านต้นฝิ่ง ของพื้นที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกับอำเภอเชียงแสน มีแม่น้ำโขงกั้น สามารถลงเรือข้ามจากฝิ่งลาว ถึงฝิ่งอำเภอเชียงแสน เมื่อขึ้นฝั่งสามารถทำบัตรผ่านแดนชั่วคราวบริเวณจุดผ่อนปรนที่ตำบลบ้านแซว จากนั้นจึงสามารถเดินทางเข้ามายังจังหวัดเชียงรายได้ หญิงสาว ส่วนหนึ่งถูกนายหน้าในประเทศกัมพูชา ชักชวนให้มาทำงานที่จังหวัดเชียงราย เมื่อเดินทางถึงจะถูกนายหน้าชุดต่อไปที่เป็นคนไทย หลอกลวงไปแสวงหาประโยชน์ต่อในพื้นที่อื่น โดยผ่านจังหวัดเชียงราย การส่งต่อหญิงที่ถูกหลอกลวง เป็นการประสานงานระหว่างนายหน้าในประเทศต้นทาง และประเทศปลายทางในจังหวัดเชียงราย

- จากบ้านห้วยทราย ตั้งอยู่ตรงข้ามกับอำเภอเชียงของ สามารถลงเรือข้ามจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ขึ้นฝั่งที่อำเภอเชียงของ จากนั้นทำบัตรผ่านแดน และเดินทางเข้ามายังจังหวัดเชียงรายได้

- จากบ้านปากทา ตั้งอยู่ตรงข้ามกับอำเภอเวียงแก่น สามารถลงเรือข้ามจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ขึ้นฝั่งที่อำเภอเวียงแก่น ทำบัตรผ่านแดน ณ จุดผ่อนปรนบ้านแจ่มป่อง จากนั้นเดินทางเข้ามายังจังหวัดเชียงรายได้

จากสหภาพเมียนมาร์ มายังประเทศไทย

จากเมืองซึ่งอยู่ในพื้นที่ด้านใน ของประเทศสหภาพเมียนมาร์ อาจเดินทางโดยพาหนะเครื่องบินถึงท่าอากาศยานท่าขี้เหล็ก หรือโดยพาหนะรถยนต์ ถึงจังหวัดท่าขี้เหล็ก จากนั้น อาจมีนายหน้าซึ่งเป็นชาวสหภาพเมียนมาร์รับตัว และจัดการให้มีการเดินทางข้ามเข้ามายังประเทศไทย โดยผ่านจุดผ่านแดนบริเวณอำเภอแม่สาย เอกสารการเดินทางมักเป็นบัตรผ่านแดน ราษฎรสหภาพเมียนมาร์ น้อยคนที่มีหนังสือเดินทาง (passport)

- จากหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดท่าขี้เหล็ก เดินทางจากกัมพูชา ผ่านเข้ามายังจังหวัดเชียงราย ผ่านทั้งบริเวณที่เป็นจุดผ่อนปรนในพื้นที่อำเภอเชียงแสน และจุดตรวจคนเข้าเมือง บริเวณชายแดนอำเภอแม่สาย ด้วยการประสานการเดินทางของนายหน้าทั้งฝั่งประเทศสหภาพเมียนมาร์ และ นายหน้าชาวไทย เอกสารการเดินทาง มีทั้งที่เป็นบัตรผ่านแดน และกรณีหลบหนีเข้าเมือง ไม่มีเอกสารอนุญาต ซึ่งมักเดินทาง โดยการลักลอบข้ามแม่น้ำสายบริเวณที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแล

สถานการณ์หรือสภาพปัญหาการค้ามนุษย์ในจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายที่ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย มีพรมแดนติดต่อประเทศเพื่อนบ้านสองประเทศดังนี้

๑. ประเทศสหภาพเมียนมาร์ มีระยะทางตามแนวชายแดน ๑๓๐ กิโลเมตร แนวกันประเทศเป็นแนวสันเขาระยะทาง ๑๐๑ กิโลเมตร เป็นลำน้ำสายและลำน้ำรวก ระยะทาง ๒๙ กิโลเมตรเส้นกันพรมแดนในทางทิศเหนือ บริเวณอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน

๒. ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแนวชายแดนเป็นระยะทาง ๑๘๐ กิโลเมตร แนวกันประเทศ เป็นแนวสันเขาระยะทางประมาณ ๑๒๓ กม. และแม่น้ำโขง ระยะทางประมาณ ๕๗ กิโลเมตร บริเวณอำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ อำเภอเวียงแก่น อำเภอเทิง ด้วยลักษณะพื้นที่ที่มีแนวกันที่เป็นแนวธรรมชาติ และใกล้ชิด ทำให้ง่ายต่อการเดินทางข้ามแดน อีกทั้งจังหวัดเชียงราย ยังมีจุดที่ราษฎรสามารถเดินทางข้ามประเทศได้ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นการจำนวนมาก เฉพาะอำเภอแม่สาย มีจุดผ่อนปรนที่สามารถเดินทางข้ามแดนได้จำนวน ๑๘ จุด ทั้งทางน้ำและแนวสันภูเขา ด้วยเหตุผลของความแตกต่างทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง กอปรความสะดวก ในการเดินทาง ข้ามแดน ยังผลให้มีสถานการณ์การอพยพแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพเมียนมาร์ เข้าสู่

ประเทศไทยโดยใช้เส้นทางที่เชื่อมต่อพื้นที่จังหวัดเชียงราย ทั้งที่เป็นการเดินทางโดยถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็แรงงานชาย หญิง หรือเด็ก ส่วนหนึ่งถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในพื้นที่จังหวัดเชียงราย จังหวัดอื่น หรือเดินทางผ่านไปยังประเทศอื่นโดยใช้ประเทศไทย เป็นทางผ่านจังหวัดเชียงราย ได้ชื่อว่าเป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์ และตกอยู่ในทั้งสามสถานะ คือ สถานะต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ เชียงราย เป็นทางผ่าน และปลายทางของการค้ามนุษย์ กล่าวคือชาวเมียนมาร์ที่เดินทางจากภูมิภาคอื่น เข้ามาทำงานแสวงหาโอกาสที่ดีกว่า ส่วนหนึ่งถูกบังคับใช้แรงงานถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ส่วนหนึ่งถูกชักจูง หลอกลวง นำพาไปยังจังหวัดอื่นๆ เช่น เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร สงขลา หรือเดินทางต่อไปต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฮองกง จากนั้น ถูกแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่ปลายทาง

๒.๓ สถิติที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ของจังหวัด

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ คดีค้ามนุษย์ยังไม่มีในจังหวัด แต่การค้ามนุษย์ยังถือเป็นสถานการณ์ที่ยังต้องเฝ้าระวัง อยู่ตลอด ประกอบกับสถานการณ์จากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-๑๙) ทำให้มาตรการเคลื่อนย้าย แรงงานต่างด้าวกลุ่มต่างๆ ทำให้แรงงาน/กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ไม่มีความเคลื่อนไหวและไม่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์ของขบวนการค้ามนุษย์ทั้งรูปแบบบังคับใช้แรงงานและค้าประเวณีเหมือนทุกปีที่ผ่านมา สถิติผลการดำเนินงานของจังหวัด (ข้อมูล ๕ ปีย้อนหลังปีงบประมาณ)

ปีงบประมาณ	จำนวนคดี	จำนวนผู้กระทำความผิด								จำนวนผู้เสียหาย							
		ผู้ใหญ่				เด็ก				ผู้ใหญ่				เด็ก			
		ชาย		หญิง		ชาย		หญิง		ชาย		หญิง		ชาย		หญิง	
		คน ไทย	ต่าง ด้าว	คน ไทย	ต่าง ด้าว	คน ไทย	ต่าง ด้าว	คน ไทย	ต่าง ด้าว	✓	×	✓	×	✓	×	✓	×
๒๕๖๐	๘	๖	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๑๔	-	๔	๕	-
๒๕๖๑	๔	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๑๓	-	-	-	-
๒๕๖๒	๖	๔	-	๒	-	-	-	-	-	-	-	-	๑๐	-	-	๖	-
๒๕๖๓	๑	๒	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๕	-	๓	-
๒๕๖๔	๒	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๒๙	-	๑๕	-	-	-	-
๒๕๖๕	๑	๔	-	-	-	-	-	-	-	-	๖	๙	-	๖	-	๗	-

✓ เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

× ไม่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

หมายเหตุ :

๑. จำนวน ๓๙ ราย (กัมพูชา) อยู่ระหว่างคุ้มครองช่วยเหลือ คดีจังหวัดสระแก้ว

๒. เป็นหญิงจำนวน ๓ ราย (คิงโรมัน) คดี DSI

๓. จำนวน ๒ ราย เป็นชาย ๑ ราย และ หญิง ๑ ราย (คิงโรมัน) อยู่กระบวนการทางศาล (สภ.แม่จัน)

๔. จำนวน ๓๑ ราย (สื่อลามกออนไลน์) อยู่กระบวนการทางศาล (สภ.แม่ยาว)

จำนวนคดีแยกประเภทตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

ที่	รูปแบบการค้ามนุษย์	จำนวนคดี แยกตามปีงบประมาณ					
		๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
๑	การค้าประเวณี	๗	๔	๖	-	-	-
๒	การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก	-	-	-	-	-	๑
๓	การเอาคนลงเป็นทาส	-	-	-	-	-	-
๔	การนำคนมาขอราน	-	-	-	-	-	-
๕	การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ	-	-	-	๑	๒	-
๖	การบังคับตัวต่อวิยะหรือการค้า	-	-	-	-	-	-
๗	การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล	-	-	-	-	-	-
๘	การแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น	-	-	-	-	-	-
รวม		๗	๔	๖	๑	๒	๑

ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดเชียงราย

๒.๔ ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์ของจังหวัด

(การวิเคราะห์สถานการณ์การค้ามนุษย์จังหวัดเชียงราย)

การพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย สามารถแบ่งตามปัจจัยระหว่างพื้นที่ได้ ๒ ปัจจัยคือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กล่าวคือ ปัจจัยภายในเป็นสถานการณ์ต้นทางที่มีผู้เสียหายเป็นคนในพื้นที่ที่สามารถตกเป็นผู้เสียหายทั้งในจังหวัดและนอกพื้นที่ (ต่างจังหวัด และต่างประเทศ) รวมถึงการเกิดเหตุการณ์กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ในจังหวัด ซึ่งมีผู้กระทำผิดอาจจะเป็นคนในจังหวัดและต่างพื้นที่เป็นผู้กระทำผิดด้วยตัวบุคคลหรือกระทำเป็นขบวนการ ส่วนปัจจัยภายนอกเกิดจากมีบุคคลจากภายนอกเข้ามาแล้วตกเป็นผู้เสียหายในพื้นที่จังหวัดที่เกิดจากแรงผลักดันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเข้ามาทำงาน การท่องเที่ยว การเข้ามาพักอาศัยแล้วมีขบวนการรับตัว ส่งต่อ และการรับผลประโยชน์ในการเดินทางเข้ามาสู่จังหวัด

การวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์ใน ๒ ด้าน จะพบว่าจังหวัดเชียงรายมีสถานการณ์การค้ามนุษย์ในเคยเกิดขึ้นในอดีตและมีสถานการณ์ที่ต้องเฝ้าระวังในปัจจุบันทั้ง ๒ ปัจจัย และทำให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จนเรียกได้ว่ามี ๓ สถานะของสถานการณ์คือ ต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง ซึ่งหากมองถึงสภาพทางภูมิศาสตร์และความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันในทางสังคมและเศรษฐกิจอธิบายปัจจัยทั้ง ๒ ด้านโดยสรุปในแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังนี้

ปัจจัยภายใน

๑. การมุ่งหางานทำในต่างแดนของแรงงานในจังหวัด ประชากรวัยแรงงานของจังหวัดเชียงราย (อายุระหว่าง ๒๕ - ๕๕ ปี) ไปทำงานยังต่างประเทศทั้งที่ติดต่อผ่านกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน และไปทำงานเอง โดยทั้งหมดประมาณ ๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ คน เป็นกลุ่มที่ไปทำงานผ่านกรมการจัดหางาน

มีจำนวน ๙๒๑ คน (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๖๓) ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มที่ติดต่อผ่านบริษัทเอกชนและไปทำงานเอง (เข้าทำงานถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย) โดยกลุ่มแรงงานที่ทำงานต่างประเทศจะกระจายทำงานในหลายประเทศ เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ประเทศแถบตะวันออกกลาง และยุโรป เป็นต้น หากเป็นกลุ่มที่ไปทำงานผ่านกรมการจัดหางาน ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม งานก่อสร้าง และงานบริการบางส่วน หากติดต่อไปเองส่วนใหญ่ จะเป็นงานบริการและรับจ้างกับนายจ้างในสถานประกอบการที่ไม่เปิดเผยชัดเจน ซึ่งกลุ่มแรงงานกลุ่มนี้บางราย จะตกเป็นผู้เสียหายในต่างแดน เช่น ถูกละเมิด ถูกโกงค่าแรง ถูกโกงค่านายหน้า และตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในกรณีที่ถูบบังคับใช้แรงงานภายใต้ข้อจำกัดที่ไม่สามารถไปติดต่อช่วยเหลือจากใครได้ เป็นต้น

ทั้งนี้ มีคนไทยในวัยทำงานที่มีความรู้มีการศึกษาในจำนวนมากขึ้น(อายุระหว่าง ๑๘ - ๓๕ ปี) มีความประสงค์ไปทำงานในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ([King Roman Casino](#)) โดยการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองไปทำงาน โดยมีค่าตอบแทนสูงเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงาน และถูกหลอกให้ทำงานเป็น scammer โดยการบังคับ ช่มชู้ ซึ่งมีผู้เสียหายทั้งเพศชายเพศหญิงจำนวนมากขึ้น

๒. การค้ามนุษย์ในสถานประกอบการประเภทบันเทิง การกระทำผิดในสถานประกอบการบันเทิงในจังหวัดที่เคยเกิดคดีส่วนใหญ่เป็นการกระทำผิดแบบจงใจหรือฉวยโอกาสจากการที่ได้รับเด็กและเยาวชนเข้ามาทำงานบริการเป็นเด็กเสิร์ฟ นิ่งดริงค์ เซียร์แซก แล้วแสวงหาประโยชน์ทางเพศ รวมไปถึงแนะนำ/บังคับให้ขายบริการกับผู้มาใช้บริการหรือเป็นการบริการพิเศษนอกจากการมาเที่ยวดื่มกินในสถานบันเทิงที่เคยมีรูปแบบการใช้หลังร้านปิดบัง และนัดแนะให้บริการอีกสถานที่หนึ่ง

๓. การค้ามนุษย์ในภาคแรงงาน (โรงงาน ฟาร์มเกษตร โรงงานก่อสร้าง ร้านอาหาร และสถานประกอบการทั่วไป) การค้ามนุษย์ในกลุ่มนี้เป็นสถิติคดีน้อยลงในระยะหลัง ส่วนใหญ่เป็นการฉวยโอกาสแสวงหาประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ด้วยการรับตัวจากขบวนการขนย้ายแรงงานและแรงงานหลบหนีเข้าเมืองแล้วให้เข้ามาทำงานแล้วเอาเปรียบค่าแรงงาน จำกัดสิทธิเสรีภาพในการเดินทาง การควบคุมจำกัดบริเวณและสภาพความเป็นอยู่อย่างอื่น รวมถึงมีการบังคับและทำร้ายร่างกาย

รูปแบบการค้ามนุษย์ในลักษณะนี้ในจังหวัด เป็นการกระทำผิดที่คาบเกี่ยวกันระหว่างการค้ามนุษย์ในรูปแบบบังคับใช้แรงงานกับการกระทำผิดตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งมีหลายกรณีเกิดขึ้นในจังหวัดระยะหลัง เพราะต้องพิจารณาจากเหตุการณ์กระทำผิดและเจตนาในบุคคล ๓ คน ที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ผู้นำพา แรงงาน และนายจ้าง รวมไปถึงการกระทำผิดด้านแรงงานอื่นๆ เช่น การรับเด็กต่ำกว่า ๑๕ ปีเข้าทำงาน และการรับเด็กที่มีอายุระหว่าง ๑๕ ปีแต่ไม่ถึง ๑๘ ปี แต่ไม่ได้แจ้งขออนุญาต เป็นต้น

ปัจจัยภายนอก

๑. การแอบหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ด้วยสภาพปัจจัยทางด้านแรงงานและรายได้ในประเทศใกล้เคียง ได้แก่ เมียนมาร์ และ สปป.ลาว ไม่มีงานทำและค่าจ้างราคาถูก รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันระหว่างประชากรของประเทศไทยกับประเทศใกล้เคียง ส่งผลให้แรงงานจากรัฐและแขวงต่างๆ ได้แก่ รัฐฉานจังหวัดท่าขี้เหล็ก เมืองยอง เมืองรวง และเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว เป็นต้น มุ่งหน้าเข้ามาหางานทำงานในจังหวัดเชียงราย และจังหวัดใกล้เคียงจำนวนมาก และส่วนหนึ่งจะเข้าเมืองมาแบบไม่ผ่านพิธีการและอยู่ในพื้นที่ อย่างผิดกฎหมาย เช่น อยู่เกินเวลาอนุญาต และอยู่นอกพื้นที่ที่กำหนด รวมถึงการไม่ไปต่อใบอนุญาตเข้าทำงาน เป็นต้น ทำให้คนกลุ่มเหล่านี้ส่วนหนึ่งจะถูกฉวยโอกาสจากนายจ้างหรือสถานประกอบการที่รับเข้าทำงาน เอาเปรียบหรือกดขี่ เช่น จ่ายเงินไม่ครบ จำกัดพื้นที่ ยึดเอกสารประจำตัว และการควบคุมกักขังป้องกันการหลบหนีหรือการตรวจพบของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

การเข้าเมืองผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าว นอกจากจะผ่านด่านชายแดนและทำพิธีการปกติแล้ว ส่วนหนึ่งจะหลบหนีเข้ามาในเส้นทางธรรมชาติ หากเป็นด่านชายแดนอำเภอแม่สายจะหลบหนีข้ามผ่านแม่น้ำ

สายและหมู่บ้านใกล้เคียง หากเป็นชายแดนอำเภอเชียงของและเวียงแก่นติดกับ สปป.ลาว จะหลบหนีข้ามพากฝั่ง แม่น้ำโขงในเส้นทางหลบเลี่ยงสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านและป่าละเมาะ รวมกว่า ๔๔ จุดตามลำน้ำ

๒. ขบวนการลักลอบนำพาชนย้ายแรงงานต่างด้าวเข้าเมือง กรณีการลักลอบนำพาชนย้ายแรงงานต่างด้าว จะมีปัจจัยเริ่มต้นเหมือนกับกรณีแรกที่แรงงานมีความพยายามมุ่งหน้ามาหางานทำในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดใกล้เคียง แต่อาศัยขบวนการแสวงหาประโยชน์คอยอำนวยความสะดวกในการรับส่งแรงงานอยู่ตามชายแดน ซึ่งเป็นคนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่และต่างจังหวัดร่วมเป็นขบวนการ โดยเริ่มจากรับตัวมาจากชายแล้วหลบหนีเข้าเขตเมืองชั้นใน บางกรณีอาจมีการรับส่งตัวกันเป็นทอดๆ และมีการให้หยุดพักในบ้านหรือโรงแรมก่อนจะรับตัวส่งตัวไปยังจุดหมายที่รับตัวหรือสถานประกอบการ

พฤติกรรมในการกลุ่มนี้แบ่งตามลักษณะการรับผลประโยชน์จากจุดมุ่งหมาย ๒ ลักษณะก็คือ ลักษณะแรกเป็นผลประโยชน์จากการรับส่งตัวแรงงานต่างด้าวที่เป็นค่าจ้างในการรับส่งที่คิดเป็นต่อหัวต่อคน (คนละประมาณ ๔,๕๐๐ - ๕,๐๐๐บาท) โดยนำไปส่งตามจุดหมายที่แรงงานประสงค์จะไป ซึ่งในกรณีนี้จะพบว่าเป็นการกระทำผิดและรับผลประโยชน์ระหว่างบุคคล ๒ คนเท่านั้นคือ คนรับจ้างและแรงงานต่างด้าว และลักษณะที่สอง คือการรับส่งตัวแรงงานแล้วมีผลประโยชน์แอบแฝงที่มากกว่าค่าจ้างคนส่ง แต่รวมไปถึงผลประโยชน์จากการทำงานส่งตัวคนไปยังจุดหมายที่มิใช่จ้างหรือสถานประกอบการจ่ายค่าตอบแทนให้ โดยที่นายจ้างเป็นผู้รับผลประโยชน์ในปลายทางสุดท้ายจากการนำตัวแรงงานต่างด้าวไปแสวงหาประโยชน์ทั้งในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน การค้าประเวณี หรือกรณีอื่นๆ

นอกจากนี้คนไทย ยังลักลอบออกไปทำงานแบบผิดกฎหมาย ตามเขตชายแดนพื้นบ้านทั้ง ๒ ประเทศคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสหภาพเมียนมา และมีคนไทยจำนวนหนึ่ง เมื่อลักลอบไปทำงานแล้ว ไม่เป็นไปตามข้อตกลง จะขอความช่วยเหลือกลับภูมิลำเนาโดยฝ่ายจังหวัดเชียงรายอยู่บ่อยครั้ง

จากสถานการณ์ผู้หลบหนีเข้าเมือง ผ่านเข้ามาจังหวัดเชียงราย ต้องดำเนินตามมาตรการของสาธารณสุข Covid-๑๙ ผู้หลบหนีเข้าเมืองต้องกักตัว ๑๔ วัน โดยจังหวัดเชียงรายมี ณ Organizational Quarantine (OQ) กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๒๗ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย สำหรับการกักตัว ทั้งนี้ ทีม Onhome เชียงราย ทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน ให้คำปรึกษาแนะนำ เยี่ยมเยียนและมอบเครื่องอุปโภคบริโภค ให้แก่กลุ่มแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว เพื่อเป็นการบูรณาการงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความช่วยเหลือผู้อาจตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์ อย่างต่อเนื่อง

๔.๓.๒ การกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปีของจังหวัด แต่โดยภาพรวมยังอยู่ภาวะคงที่และปกติ หากดูจากสถิติเหตุเกิดย้อนหลัง ซึ่งมีการประเมินว่ามีปัจจัยการเกิดความรุนแรงจากความเครียด ปัญหาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ลดความสัมพันธ์และช่องว่างระหว่างวัย ระหว่างความคิดระหว่างฐานะบุคคล มีผลต่อการบ่มเพาะพฤติกรรมและความรู้สึกของคนในครอบครัว โดยความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสถาบันครอบครัวหรือในครัวเรือนยังทรงตัวจนถึงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อพิจารณาจากผู้กระทำและถูกกระทำเปรียบเทียบในรอบ ๓ ปี

ปี พ.ศ.	ประเภทความรุนแรง (ครั้ง/เหตุการณ์)				ผู้กระทำความรุนแรง (คน)				ผู้ถูกกระทำความรุนแรง (คน)			
	เด็ก	เยาวชน	คนในครอบครัว/สตรี	ผู้สูงอายุ	เด็ก	เยาวชน	คนในครอบครัว/สตรี	ผู้สูงอายุ	เด็ก	เยาวชน	คนในครอบครัว/สตรี	ผู้สูงอายุ
๒๕๖๒	๔	๑	๔	๒๐	๑	๘	๒	๑๓	๘	๒	๑๓	๓
๒๕๖๓	๑	๑	๑	๓๕	๑	๑๒	๓	๒๓	๑๒	๕	๒๓	๕
๒๕๖๔	๖	๑	๑	๓๓	๔	๑๔	๔	๒๔	๑๔	๔	๒๔	๕
๒๕๖๕	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	๑๔	-	๒๔	๓

ส่วนที่ ๕

การวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

๕.๑ สถานการณ์เชิงกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาข้อมูลตามสถานการณ์สังคมจังหวัดเชียงราย ประจำปี ๒๕๖๔ ซึ่งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย เป็นผู้รวบรวมและบันทึกข้อมูลเข้าระบบจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย ได้ประมวลผลข้อมูลภาพรวมระดับจังหวัด สรุปได้ ดังนี้

สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน

จากข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็ก จังหวัดเชียงรายพบว่า เด็กไร้สัญชาติมีจำนวนมากถึง ๒๔,๙๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๘ ของจำนวนเด็กทั้งหมดของจังหวัด การเป็นเด็กไร้สัญชาตินี้จะมีผลต่อเรื่องการเข้าถึงสิทธิในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา สาธารณสุข การมีรายได้และการมีงานทำ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ในส่วนของกลุ่มเด็กที่มีสัญชาติไทย เมื่อดูจากข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของกลุ่มเด็กนี้ จะพบว่าประสบปัญหาตั้งครุฑก่อนวัยอันควร จำนวน ๓๓๔ คน และจากข้อมูลสถานการณ์ด้านเยาวชน จะไม่พบประเด็นปัญหาที่รุนแรง นอกเหนือจาก กลุ่มที่ต้องให้สงเคราะห์ช่วยเหลือในครอบครัวยากจนยากไร้ หรืออยู่ในภาวะยากลำบากที่มีระบบการช่วยเหลือตามสิทธิโดยหน่วยงาน พม. และหน่วยงานอื่นๆ แล้ว ยังมีกลุ่มเด็กและเยาวชนวัยเรียนที่ถือว่ามีความสำคัญ จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดทักษะชีวิต ปรับปรุงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เยาวชนในช่วงวัยเรียนของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไม่ก่อปัญหาทางสังคม แต่มีเพียงกลุ่มเล็กๆ จากครอบครัวที่มีปัญหา เช่น ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวแห้วกลาง และอยู่กับกลุ่มเพื่อนในบ้านพักหรือหอเช่า เป็นต้น จะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและข้องเกี่ยวกับอบายมุขที่จะนำไปสู่ปัญหาสังคมเกิดขึ้น ได้แก่

- พฤติกรรมก้าวร้าว และพุดจาหยาบคาย
- สมาธิสั้น และหลุดหัดง่าย ไม่มีความอดทนกับสิ่งที่ไม่พอใจ/ชอบใจ
- การอยู่เป็นกลุ่มพวกและการมั่วสุมกับอบายมุข
- ติดเพื่อน หนีเที่ยว ไม่เรียนหนังสือ

จังหวัดเชียงรายได้มีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพ การเสริมสร้างการเรียนรู้และทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนภายใต้กลไกการดำเนินงานที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานภาคีภาคสังคม ได้แก่ สภาเด็กและเยาวชน ขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนบริการจัดการองค์กรและงานในท้องถิ่นตนเอง (ตำบล อำเภอ และจังหวัด) และทำงานร่วมกับหน่วยงาน โดยจัดทำแผนงาน/โครงการเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน และหน่วยงาน/ภาคส่วนให้การสนับสนุนอื่นๆ ได้ ซึ่งตลอดระยะ ๓ ปีที่ผ่านมา จังหวัดเชียงราย มีการจัดตั้งและมีกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนค่อนข้างหลากหลายและต่อเนื่อง สรุปได้ดังนี้

ปี พ.ศ.	ระดับ			จำนวนสภาฯระดับตำบลเสนอและ ขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมต้นแบบ	ลักษณะ/ประเภท กิจกรรม-โครงการ
	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด		
๒๕๖๒	๑๔๓	๑๘	๑	๑๔๓	-พัฒนาศักยภาพสภาฯ -ส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม -ป้องกันและต่อต้าน การทุจริต -ป้องกันยาเสพติด
๒๕๖๓	๑๔๓	๑๘	๑	๖๓	-พัฒนาศักยภาพสภาฯ -ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม -ป้องกันและต่อต้าน การทุจริต -ป้องกันยาเสพติด
ปี พ.ศ.	ระดับ			จำนวนสภาฯระดับตำบลเสนอและ ขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมต้นแบบ	ลักษณะ/ประเภท กิจกรรม-โครงการ
	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด		
๒๕๖๔	๑๔๓	๑๘	๑	๕๘	-พัฒนาศักยภาพสภาฯ -ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม -ป้องกันและต่อต้าน การทุจริต -ป้องกันยาเสพติด -เยาวชนคนรุ่นใหม่ใน ทศวรรษที่ ๒๑

สถานการณ์ด้านสตรีและครอบครัว

จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากรสตรีทั้งสิ้น จำนวน ๖๖๗,๕๕๗ คน เป็นสตรีที่ถูกทำร้ายร่างกาย และจิตใจ จำนวน ๑๑๒ คน สตรีที่ถูกละเมิดทางเพศ จำนวน ๗๒ คน และ แม่เลี้ยงเดี่ยวฐานะยากจน จำนวน ๕๑ คน การดำเนินงานในพื้นที่ ด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งสถาบันครอบครัว มีเป้าหมายในการขับเคลื่อนกิจกรรม/โครงการ โดย ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นกลไกหลักในท้องถิ่นและท้องถิ่น ได้รับการสนับสนุนภายใต้เงินอุดหนุน กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ตลอดทศวรรษที่ผ่านมา จังหวัดเชียงรายมีการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในฐานะสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่สำคัญที่สุด รวมถึงการพัฒนาศักยภาพบทบาทด้านสตรีไปด้วยกันภายใต้การขับเคลื่อนงาน ศพค. ในระดับท้องถิ่น สรุปการดำเนินงานย้อนหลัง ๓ ปีได้ดังนี้

ปี พ.ศ.	จำนวน ศพค. ที่จัดตั้ง	ศพค.ที่เสนอและขับเคลื่อนโครงการต้นแบบในท้องถิ่น	ลักษณะโครงการ
๒๕๖๒	๑๔๓	๓๒	รณรงค์ยุติความรุนแรงในครอบครัว -การป้องกันยาเสพติด -เสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว -เฝ้าระวังปัญหาการค้าประเวณี/ค้ำมนุษย์ ในชุมชน
๒๕๖๓	๑๔๓	๓๘	-รณรงค์ยุติความรุนแรงในครอบครัว -การป้องกันยาเสพติด -เสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว
๒๕๖๔	๑๔๓	๕๖	-เฝ้าระวังปัญหาการค้าประเวณี/ค้ำมนุษย์ ในชุมชน -การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภ ก่อนวัยอันควร -การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดใน ครอบครัว -กิจการโรงเรียนครอบครัว (กลุ่มผู้สูงวัย) -ส่งเสริมสัมพันธภาพสมาชิกครอบครัว -ส่งเสริมหลักประกันความมั่นคงของ ครอบครัว (ส่งเสริมการวางแผนการเงินการ ออมและพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของ ครอบครัว)

สถานการณ์ด้านผู้สูงอายุ

สถานการณ์ของประชากรสูงอายุของจังหวัดเชียงราย เมื่อนำมาแยกเป็นระดับภาวะในการพึ่งพิงและการส่งเสริมหรือพัฒนา สามารถแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มคือ (๑) กลุ่มติดเตียง หรือกลุ่มผู้ป่วยช่วยเหลือตนเองไม่ได้ มีที่ต้องอาศัยผู้อื่นให้การดูแลช่วยเหลือ (๒) กลุ่มติดบ้าน คือกลุ่มที่ยังพอช่วยเหลือตนเองได้บ้างในกิจวัตรประจำวันที่บ้าน แต่จะออกไปทำงานนอกบ้านหรือไปธุระข้างนอกจะมีความลำบาก และต้องอาศัยผู้อื่นช่วย หากมีความจำเป็นต้องออกจากบ้าน และ (๓) กลุ่มติดสังคม เป็นกลุ่มที่มีพลัง มีความสามารถ และมีบทบาทในการทำงานร่วมกับบุคคลและหน่วยงานภายนอก จากข้อมูลด้านผู้สูงอายุ ตามตารางที่ ๓.๕ นั้น จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่า จังหวัดเชียงรายจะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๕ ของประชากรทั้งหมดของจังหวัด แต่ประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มติดสังคม ที่ยังมีพลัง มีความสามารถในการดูแลตนเองและครอบครัว ทำให้สถานการณ์ปัญหาด้านผู้สูงอายุไม่พบประเด็นปัญหาที่รุนแรงนอกเหนือจาก กลุ่มบุคคลที่ต้องให้สงเคราะห์ช่วยเหลือในครอบครัวยากจนยากไร้ หรืออยู่ในภาวะยากลำบากที่มีระบบการช่วยเหลือตามสิทธิ โดยหน่วยงาน พม. และหน่วยงานอื่นๆ แล้ว

สถานการณ์ด้านคนพิการ

สถานการณ์ของประชากรคนพิการของจังหวัดเชียงราย มีอัตราส่วนร้อยละ ๓.๑๗ ของจำนวนประชากรของจังหวัดเชียงราย สาเหตุแห่งความพิการอันดับที่ ๑ มาจากอุบัติเหตุ ประเภทของความพิการ อันดับที่ ๑ คือ ประเภทการเคลื่อนไหว ซึ่งมีความต้องการกายอุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และยังไม่เพียงพอหรือได้รับไปแล้วแต่ไม่สามารถใช้งานได้ เช่น รถวีลแชร์ รถสามล้อโยก เป็นต้น ซึ่งความพิการก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม

ส่วนที่ ๖

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๖.๑ บทสรุป

การจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดเชียงราย ประจำปี ๒๕๖๕ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล พหุติภูมิจากหน่วยงานของจังหวัดเชียงราย ประจำปี ๒๕๖๕ และข้อมูลเชิงสถิติที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงรายได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานและรวบรวมข้อมูลทางสังคมเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นสถานการณ์ทางสังคมทั้งเชิงพื้นที่ และสถานการณ์ทางสังคมเชิงกลุ่มเป้าหมาย สามารถ บ่งบอกถึงแนวโน้มและทิศทางการทำงานก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ด้านสังคมของจังหวัด ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย ไม่ว่าจะเป็นแนวโน้มปัญหาทางสังคมต่างๆ แสดงให้เห็นถึงมิติต่างๆ ทางสังคมได้อย่างครบถ้วนเป็นปัจจุบัน ตลอดจนกระบวนการขับเคลื่อนงานด้านสังคมและมีกลไกความร่วมมือของทุกภาคีเครือข่ายทั้งในระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ จึงได้มีการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมของจังหวัดเชียงรายขึ้นเพื่อที่จะสามารถนำมาพัฒนางานด้านสังคมจากการวิเคราะห์ข้อมูล ให้เกิดความเท่าเทียมทั่วถึง และเป็นธรรมต่อภาคส่วนต่างๆ อย่างยั่งยืนต่อไป

จังหวัดเชียงรายกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุของจังหวัดเชียงราย มีจำนวนสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อสัดส่วนประชากรที่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ วัยเยาวชนก้าวเข้าสู่วัยแรงงานมีน้อยลง ขณะที่วัยแรงงานที่มีอยู่ก็ขยับสู่วัยสูงอายุ และในกลุ่มประชากรสูงอายุก็นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง โดยมีทั้งกลุ่มที่มีพลังพึ่งตนเองได้และกลุ่มที่พึ่งพิงหรือกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือมากขึ้นตามลำดับ สถานการณ์นี้ได้บ่งบอกภาวะการให้การช่วยเหลือของหลายภาคส่วนไปในตัว ที่ต้องให้การสนับสนุนครอบคลุมปัจจัยอย่างน้อย 5 มิติ ได้แก่ สุขภาพอนามัย การมีงานทำและรายได้ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สังคมและวัฒนธรรม และการสื่อสาร/เทคโนโลยี รองรับการดูแลสำหรับประชากรวัยนี้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่ต้องเฝ้าระวังคือ ปัญหาครัวเรือนไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ไม่มีที่ทำกิน และอยู่ในสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง นอกจากการเคลื่อนย้ายแรงงานของกลุ่มคนไทย จากพื้นที่ชนบทสู่เมือง จากพื้นที่ชายแดนสู่พื้นที่ส่วนกลางในจังหวัด หรือข้ามจังหวัดไปยังเมืองหลวง พื้นที่จังหวัดอื่น หรือแม้แต่ในต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย ไต้หวัน เกาหลีแล้ว ด้วยสภาพพื้นที่ที่มีชายแดนติดกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงทำให้เกิดการหลั่งไหลของแรงงานจากทั้งสองประเทศ เข้ามายังประเทศไทย โดยผ่านชายแดนจังหวัด และที่จะมองข้ามไปไม่ได้คือ ปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งจังหวัดเชียงรายพบผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ภายในจังหวัดและผู้เสียหายในต่างแดน มีลักษณะการค้าประเวณีโดยผ่านตัวแทนที่มีสถานะเป็นทั้งเจ้าของสถานบริการและผู้จัดหา ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียกับรายได้จากการค้าบริการทางเพศ ของหญิงบริการ อีกทั้งมีการโฆษณาเพื่อนำมาล่อลวงค้าให้ซื้อบริการโดย “เด็กเชียร์แขก” ส่วนการให้บริการ การเสนอขาย รวมถึงการตกลงราคากับลูกค้าจะกระทำในเคหะสถาน

๖.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(๑) พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายทีมสหวิชาชีพแต่กลุ่มให้เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนางานเชิงประเด็นและกลุ่มเป้าหมายของจังหวัดที่ชัดเจน เช่น กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายป้องกันไฟป่าหมอกควัน เครือข่ายต่อต้านยาเสพติด เครือข่ายเยาวชนรุ่นใหม่ระดับ ๓ เสพ (เสพความรุนแรง ยาเสพติด และเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร) เป็นต้น โดยมีหน่วยงานให้การสนับสนุนในทรัพยากรที่ไม่เพียงพอในการทำงาน รวมถึงเป็นที่ปรึกษา และร่วมดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งในแต่ละเครือข่ายจะต้องมียุทธศาสตร์การทำงานที่ชัดเจน มีเป้าหมาย และแผนงานรองรับแต่ละปี สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การทำงานของหน่วยงานสนับสนุน จังหวัด และรัฐบาล

(๒) การสร้างพลังการขับเคลื่อนกลไกทางสังคมเพื่อสร้างเสริมสวัสดิการสังคมทุกระดับ โดยการบูรณาการการทำงานเชิงยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาของจังหวัดระหว่างภาคีภาคสังคมทุกระดับ เพื่อร่วมขับเคลื่อนงานพัฒนาและสวัสดิการสังคมดูแลกลุ่มเป้าหมายอย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาพื้นที่และสถานการณ์เร่งด่วน และการส่งเสริมหุ้นส่วนการจัดสวัสดิการสังคมอย่างหลากหลายตามแนวทางการยกระดับสังคมสวัสดิการในพื้นที่จังหวัด เช่น ธุรกิจเพื่อสังคม ประชากรรัฐ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ สวัสดิการทางเลือก การช่วยเหลือสังคมขององค์กรเอกชน และจิตอาสาทำงานเพื่อสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นงานที่มาจากการสนับสนุนทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน อปท. องค์กรศาสนา องค์กรธุรกิจ และองค์กรภาคประชาชน เพื่อคอยเติมเต็มรองรับกับระบบสวัสดิการกระแสหลักที่รัฐบาลจัดให้แต่อาจยังกระจายไม่ทั่วถึงการดูแลกลุ่มเป้าหมายและสาขาสวัสดิการสังคมที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาสำหรับเด็กยากไร้ สถานสงเคราะห์เด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ฯลฯ

๖.๓ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติระดับจังหวัด

(๑) จังหวัดเชียงราย ต้องดำเนินการสานต่อการพัฒนากระบวนโครงสร้างพื้นฐานที่ชะลอตัวไปให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการลงทุนเพื่อรองรับกับการพัฒนาการค้าการลงทุน และการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจที่เคยได้รับผลกระทบที่ผ่านมา ให้สอดคล้องจุดยุทธศาสตร์ทางการคมนาคมขนส่งสู่กลุ่มประเทศ GMS และ AC เป็นจังหวัดชายแดนที่เป็นประตูสู่การค้า การลงทุนการท่องเที่ยว และ Logistics สู่ประเทศ สปป.ลาว ประเทศพม่า และประเทศจีนตอนใต้ เป็นไปตามนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมจังหวัดให้เป็นเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน GMS และ ASEAN+๖ ตามกรอบความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเอื้อต่อกิจกรรมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีโอกาสในการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

(๒) การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และระหว่างหน่วยงานจากส่วนกลางและหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจริงและอยู่ในท้องถิ่น โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนข้อมูลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความเข้าใจในข้อเท็จจริงและปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน ประกอบการพิจารณาจัดเตรียมท่าทีการเจรจาให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศมากที่สุด เน้นจุดเด่นการพัฒนาของพื้นที่การเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ เอื้อต่อการเป็นแหล่งพัฒนาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ สามารถผลิตอาหารและสินค้าเกษตรที่สำคัญของภาคเหนือ รวมทั้งมีพืชเฉพาะถิ่นที่มีคุณภาพได้มาตรฐานระดับสากลเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคระดับบน

(๓) การจัดการระบบข้อมูลกลุ่มเป้าหมายทางสังคม เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ๕ กลุ่ม (คนเร่ร่อน คนยากไร้ คนไร้สถานะทางทะเบียน ผู้ติดเชื้อ/ผู้ได้รับผลกระทบ และผู้พันโทษ) เป็นต้น เพื่อรองรับการพัฒนาและการช่วยเหลือตามสิทธิขั้นพื้นฐานและตามความจำเป็น รวมถึงการสร้างโอกาสรับรู้ต่อช่องทาง การขอรับการช่วยเหลือและการใช้สิทธิบริการทางสังคมสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ผ่านกิจกรรม/โครงการต่างๆ เช่น การออกหน่วยบริการทางสังคม หน่วยบริการเคลื่อนที่เพื่อการประชาสัมพันธ์สิทธิการรับบริการ การสำรวจชุมชน อาสาสมัคร/หน่วยติดตามกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น